ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

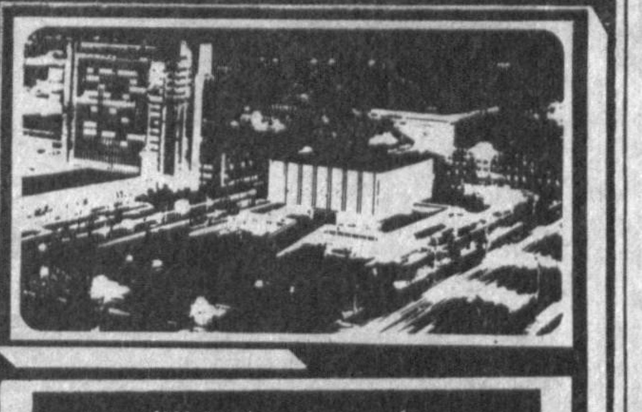

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№135 (8.564) ◆ 1994 йил 14 ноябрь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

ТАШРИФ ЯКУНЛАНДИ

11 ноябрь. (ЎзА махсус мухбири Муҳаммад Шариф Киевдан хабар қилади). Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг Украинага ташрифининг биринчи куни ниҳоятда самарали бўлди. 10 ноябрь куни Мариин саройида ўтган кенгайтирилган таркибдаги музокаралардан сўнг Ўзбекистон ва Украина Республикалари ўртасида давлатлараро ҳужжатларни имзолаш маросими бўлиб ўтди.

Ўзбекистон ва Украина Республикалари ўртасида иқтисодий ҳамкорликнинг асосий йўналишлари ҳақидаги баённома, Ўзбекистон ва Украина Республикалари ўртасида даромад ва мулклардан икки томонлама солиқ олмаслик ҳақидаги, шунингдек, Ўзбекистон ва Украина Республикалари ўртасида маданий ҳамкорлик тўғрисидаги битимлар имзоланди. Мазкур ҳужжатларни мамлакатимиз Президенти И. Каримов билан Украина Президенти Л. Кучма имзоладилар.

Ўзбекистон ва Украина ҳукуматлари ўртасида 1995 йилга мўлжалланган савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги битимга эса республикамиз Бош вазирининг ўринбосари Ю. Пайгин билан Украина Бош вазирининг ўринбосари В. Пензиник имзо чекдилар.

Шу куни Ўзбекистон ва Украина ташқи сиёсат маҳкамалари раҳбарлари А. Комилов билан Г. Удовенко Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги билан Украина Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги ўртасидаги ҳамкорлик дастурига имзо қўйдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Киевга ташрифининг иккинчи кунида Украина Республикасининг машинасозлик, ҳарбий саноат мажмуаси ва конверсия вазири В. Петровни қабул қилди. Дўстона суҳбат чоғида машинасозлик саноати соҳасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйиш масалалари борасида фикрлашиб олинди.

Шундан сўнг Ислом Каримов Украинадаги йирик саноат бирлашмаси — О. Антонов номидаги авиация илмий-техник мажмуасига ташриф буюрди. Украина иқтисодиётида катта ўрин тутадиган ушбу бирлашма билан ҳамкорлик ҳар икки томонга ҳам фойда келтириши шубҳасиз. Мажмуа билан танишиш мобайнида ана шу ҳамкорлик имкониятлари ҳам кўриб чиқилди.

Ташриф ниҳоясида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов билан Украина Президенти Леонид Кучма иштирокида хорижий ва маҳаллий журналистлар учун матбуот анжумани ўтказилди. Унда икки давлат раҳбарлари журналистларнинг Ўзбекистон-Украина алоқалари ривожига оид саволларига жавоб қайтардилар. Тушдан сўнг Мариин саройида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовни расмий кузатиш маросими бўлиб ўтди.

***

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Украина пойтахтидан Тошкентга қайтиб келди.

Тошкент аэропортида Ўзбекистон Президентини Республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

(ЎзА).

Мустақиллик мевалари

АМЕРИКАЛИКЛАР ЛОЛ ҚОЛИШДИ

Яқинда Қозоғистон пойтахти Алмати шаҳрида "Аэроспейс—94" халқаро авиакосмик кўргазмаси бўлиб ўтди. Бу ерда жаҳоннинг барча қитъаларидан ташриф буюрган таниқли авиасаноат фирма ва компаниялари ўз техникаларини намойиш этдилар.

Чкалов номидаги Тошкент авиасозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳам ушбу кўргазмада муваффақиятли иштирок этди. Корхонанинг янги маҳсулоти ҳисобланмиш Ил-114 йўловчи самолёти ва машҳур Ил-76 юк самолётининг турли модификациялари кўргазма иштирокчиларида катта таассурот қолдирди. Айниқса, ИЛ-114 самолёти ўзининг техник имкониятлари, учиш кўрсаткичлари, ихчамлиги ва тежамкорлиги билан америкалик энг тажрибали мутахассисларни ҳам лол қолдирди. Тўрт кун ичида ушбу самолётни 300 дан ортиқ мутахассислар кўздан кечириб, юқори баҳо бердилар. Американинг "Авиэйшн Вик" фирмаси Тошкент авиация корхонаси тўғрисида бутун жаҳон авиация заводлари ҳақидаги компьютер тизимига ахборот олди. Ушбу кўргазмада ИЛ-76 самолётига ҳам кўплаб харидорлар чиқиб, шу ернинг ўзидаёқ бир неча шартномалар имзоланди. ИЛ-114 га эса Жанубий Корея давлати харидор бўлиб, тегишли шартномалар имзоланиш арафасида турибди. Бундан ташқари, дунёнинг бошқа кўплаб шаҳарларида ҳам ўтказиладиган авиакосмик кўргазмаларда қатнашиш учун Тошкент авиасозлик бирлашмаси таклиф этилмоқда.

Илҳом ЭШМАТОВ.

"Чевар" акциядорлар жамияти концернининг бош корхонасида меҳнат қилаётган тикувчиларнинг кўпчилигини ёшлар ташкил этади. Улар бугунги кун талабига мос келадиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришмоқда.

СУРАТДА: корхонанинг ёш тикувчиси Гулчеҳра Абдусодиқова.

Козим Ўлмасов олган сурат.

ЁШЛАРГА ЭЪТИБОР

Турли саноат корхоналарида меҳнат қилаётган ёшларнинг қизиқишларига мос келадиган тадбирлар ўтказиб туриш учун жойларда Ёшлар Иттифоқи ташкилотларини тузиш муҳимдир. Шунинг учун ҳам Ҳамза тумани Ёшлар Иттифоқи қўмитаси бу ишга алоҳида эътибор билан қарамоқда. Яқинда туман қўмитасининг ташаббуси ва катта ёрдами туфайли Чкалов номидаги авиасозлик ишлаб чиқариш бирлашмасида Ёшлар Иттифоқи ташкилоти тузилиб, ўз фаолиятини бошлади.

Бирлашма Ёшлар Иттифоқи корхонада меҳнат қилаётган ёшларнинг спортга бўлган қизиқишларини оширишга катта эътибор бермоқда. Бунинг натижаси ўлароқ, яқинда бутун бирлашма бўйлаб кенг миқёсда цехлараро кичик футбол мусобақаси уюштирилди. Бирлашма чемпионати ғолиблари бўлган 88, 9, 146 цехларнинг футболчиларига Ёшлар Иттифоқи томонидан қимматбаҳо совғалар топширилди. Шунингдек, бирлашманинг муҳташам маданият саройида ёшлар учун турли қизиқарли кечалар ва концертлар ўтказиб турилади.

Бобур ХАЛИЛОВ.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

• Тошкентда Ўзбекистон гўшт-сут саноати давлат ҳиссадорлик уюшмасининг таъсис конференцияси бўлиб ўтди. Унда "Ўзгўштсутсаноат" уюшмасининг раиси ва бошқарув аъзолари, уюшма кенгаши, тафтиш комиссияси таркиби сайланди, таъсис шартнома тасдиқланди, уюшманинг низоми қабул қилинди.

• "Қаршиқурилиш" бирлашмаси тадбиркорлари Туркиянинг "Тамэлсу" фирмаси билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик тўғрисида шартнома имзоладилар. Ана шу шартномага кўра турк тадбиркорлари пластмасса идишлари заводи қурилишида ёрдам берадилар.

• Тошкентда Марказий Осиё халқлари тўқимачилиги ҳамда турмуши тарихи музейи очилди.

• 19 ноябрдан бошлаб Ўзбекистонда озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат молларини сотиб олиш бўйича ярмаркалар ташкил этилади.

• Республикамиз пойтахтида яна бир янги қўшма корхона фаолият бошлади. У "Ўзолтойдизельсервис" деб аталади.

• Самарқанд электромеханика заводи бозор иқтисодиёти қийинчиликларига қарамай кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни тобора кўпайтирмоқда. Яқинда корхонада кулолчилик цехи очилди. Бу ерда кўзалар, гулдонлар ишлаб чиқарилмоқда.

• Хоразм вилояти соғлиқни сақлаш бошқармасининг ташаббуси билан бу ерда аёллар соғлиғини муҳофаза қилиш ойлиги ўтказилди. Ойлик давомида вилоятнинг минглаб аёллари тиббий кўрикдан ўтказилди, уларга тиббий ёрдам кўрсатилди ва маслаҳатлар берилди.

• Голландиянинг таниқли футболчиси Ханс Фрель Ўзбекистон миллий футбол командасининг устозларидан бири этиб тайинланди.

• Ёш томошабинлар театрида шаҳар жамғарма банки театр арбоблари уюшмаси билан ҳамкорликда "Тадбиркор аёл" номи остида танлов ўтказди. Унда жамғарма банкининг ҳар бир тумандаги бўлимларидан биттадан вакиллар қатнашиб, танлов ғолиби бўлиш учун мусобақалашдилар.

ҲАМДЎСТЛИКДА

• Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги электр энергетика кенгашининг навбатдаги саккизинчи мажлиси бўлиб ўтди.

• Москвада, Орехово-Борисово мавзесида ўз уйи йўлагида мина портлаши оқибатида афғон уруши қатнашчиси Михаил Лиходей ўлдирилди. Жамғарма ходими Валерий Нурин ҳам ҳалок бўлди. Михаилнинг ёнида бўлган унинг рафиқаси ҳамда икки қўриқчи ҳам турли даражадаги жароҳатларни олдилар.

• Россия Федерацияси Бош вазири Виктор Черномирдин Москва банклараро валюта биржасига борди. Ташрифдан мақсад биржа негизида давлат қимматбаҳо қоғозлар бозорини ташкил этиш. Биржа савдосида эса АҚШ доллари қиймати яна кўтарилди. У 3108 рублни ташкил этди.

• Қирғизистоннинг Тўқмоқдаги иккинчи автомобилларни таъмирлаш заводида кичик автобус тақдимоти ўтказилди. Унга қандай ном бериш бўйича танлов эълон қилинди.

• Беларусь Президенти Александр Лукашенко Сочида даволанганидан сўнг Москвада тиббий кўрикдан ўтмоқда. Лукашенконинг саломатлиги тўғрисида берилган саволга Беларусь Республикасининг Москвадаги элчихонаси вакили "У ўзини яхши ҳис этаётганлигини айтди" деб гапирган.

ХОРИЖДА

• Польшада миллий байрам — Мустақиллик куни нишонланди. Асосий тантаналар Польша пойтахтидаги номаълум аскар қабри атрофида бўлиб ўтди.

• Норвегия Россияга аэрофлот самолётларини олиб қочганларни бериш ниятида эканлигини айтди. Самолётни олиб қочганларни Россияда беш йилгача муддатли қамоқ жазоси кутмоқда.

• Италияда мамлакат шимолида юз берган табиий офат қурбонларига бағишлаб миллий мотам куни ўтказилди.

• Гватемала пойтахтида бўлиб ўтган оммавий тартибсизликлар пайтида ва тўқнашувлар чоғида саккиз киши ўлдирилди ва 150 дан ортиқ киши жароҳатланди.

• Швейцарияда 4 ноябрь куни бирданига 13 та газета чиқмади ва ўз обуначиларига етиб бормади. Матбаачиларнинг иш ташлашлари оқибатида шундай ҳол юз берди. Уларнинг талаблари қондирилди.

• Испаниялик қўшиқчи Хулио Иглесиасга Аргентина суди томонидан кўчирмачилик қилганлиги учун 200 минг АҚШ доллари миқдорида жарима солинди.

ПОЙТАХТНИНГ БИР КУНИ

ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР

Фахрийлар — фахримиз

НИШОНЛАР ТОПШИРИЛДИ

Ҳозир шаҳримизнинг ҳамма туманларида фахрийларга "Жасорат" ва "Шуҳрат" медалларини тантанали топшириш тадбирлари ўтказилмоқда. Куни кеча Юнусобод туманидаги "Оқибат" маҳалласида ҳам ана шундай тадбир бўлиб ўтди.

Маҳалла гавжум клубига шу ерда истиқомат қилувчи 43 нафар уруш жанггоҳларида қатнашган ва фронт орқасида меҳнат қилган табаррук кексалар, маҳалла фаоллари бир пиёла чойга таклиф этилди.

Кечани маҳалла оқсоқоли Жўра ака Аъзамов очиб, кексаларимизнинг матонати, жасоратлари ва ўз навбатида уларга ҳукуматимиз томонидан кўрсатилаётган ғамхўрликлар ҳақида гапирди.

Сўнг туман фахрийлар кенгашининг раиси Иномжон Абдураҳмонов, Ўзбекистон ХДП Юнусобод туман кенгашининг биринчи котиби Маъруфжон Усмоновлар кексаларни табриклаб, маҳалла аҳлининг аҳил ва уюшқоқ эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтдилар.

Мамлакатимизнинг қутлуғ нишонлари билан тақдирланган фахрийлар номидан Рашид ота Қаюмов, Қўчқор ота Асилбеков, Клавдия Гольцева, Зинаида Бочарова ва бошқалар миннатдорчилик сўзларини изҳор этиб, истиқлолимизни мустаҳкамлаш, маҳаллаларимизни янада обод қилиш йўлида бор куч-ғайратларини аямасликка сўз бердилар.

Тадбир сўнггида ўзбеклар одатича дастурхонга ош тортилди. "Жасорат" ва "Шуҳрат" медалларини топширишга бағишланган маросимнинг файзли ўтишида маҳалла оқсоқоли Жўра ака Аъзамов, маҳалла фахрийлар кенгашининг раиси Абдусафи ота Каримовларнинг хизматлари катта бўлди.

Дамир ИСЛОМОВ.

Пойтахтимиз қурилишларида

ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗГА АТАЛГАН УЙЛАР

1-уйсозлик комбинати пойтахтда энг йирик қурилиш ташкилотларидан ҳисобланади. Комбинатнинг бир нечта қурилиш-тиклаш ҳамда пардозлаш бошқармалари бўлиб, улар асосан уй-жой биноларини бунёд этиш билан шуғулланишади. Бир сўз билан айтганда ҳамшаҳарларимизни турар жой билан таъминлашда комбинатнинг ҳиссаси катта.

Комбинат ҳозирги кунда шаҳримизнинг бир нечта қурилиш нуқталарида иш олиб бормоқда. Масалан, бинокорлар шу яқин бир-икки ой ичида 8 минг 331 квадрат метрдан ортиқ турар жой биноларини фойдаланишга топширди. Шаҳримизнинг Хўжаев кўчасидаги 2-уй шулар жумласидандир.

— Биз бу кўча ва бошқа жойларда шу бир-икки йил ичида анчагина уйларни қуриб битказдик,— дейди комбинат бошлиғи Далиқўзи Йўлдошев.— Энди сиз кўриб турган уйга келсак, бу бинода шу йил бошида қурилиш-тиклаш ишларини бошлаб юборган эдик. Бинокорларимиз қисқа муддат ичида уйни қуриб битказишди. Бу билан мен мазкур қурилиш нуқтаси ва бошқа бинокорлик майдонларида ҳеч қандай муаммо бўлгани йўқ, демоқчи эмасман. Мисол учун қурилиш материалларини олайлик. Бугунги кунда республикамизда ишлаб чиқарилаётган қурилиш материалларини ўз вақтида олиб турибмиз. Лекин бошқа Мустақил Ҳамдўстлик мамлакатларидан келаётган хом ашёлар кундан-кунга танқис бўлиб бормоқда. Айниқса металл маҳсулотлари шундай бўлмоқда. Чунки бетонли уйларни қуришда айнан шу материал кўплаб ишлатилади. Шунга қарамасдан қурувчиларимиз ўзларининг ички имкониятларини ишга солиб, суръатни пасайтирмаган ҳолда ишлашмоқда. Юқоридаги уйнинг қисқа муддатда топширилгани фикримизнинг далилидир. Умумий сатҳи 3 минг 407 квадрат метрни ташкил этган уйнинг пардозини ҳам комбинатимиз пардозловчилари амалга оширишди. Бинонинг сифатидан хонадон эгалари мамнун. Нимага деганда бино буюртмачилар томонидан яхши баҳоларга қабул қилинди. Айни пайтда 48 оилага хонадон калитлари топширилмоқда.

Комбинат бошлиғининг гапида жон бор. Чунки қурувчилар ғайрати билан яқинда пойтахтимизнинг "Сергели — 5" мавзесида ҳам 36 оилага мўлжалланган уй фойдаланишга топширилди. Умумий сатҳи 2 минг 515 квадрат метрни ташкил этган бинога сўнгги сайқални комбинат пардозловчилари беришди.

Шаҳримизнинг "Белтепа" мавзесида эса комбинат бинокорлари 20 хонадонли уйда қурилиш-тиклаш ҳамда пардозлаш ишларини тўлалигича туаллашди. Ҳамшаҳарларимизга аталган 1 минг 673 квадрат метрли уйларга ҳозирги кунда эгалари кўчиб киришмоқда.

Ғулом ЮСУПОВ.

Футбол

ГЕНЕРАЛ ХОТИРАСИ ЁД ЭТИЛДИ

Ички ишлар идоралари ходимлари учун ҳам футбол энг севимли спорт тури ҳисобланади. Яқинда Фарғонада ўзига хос чемпионат ўтказилди. Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг собиқ бошлиғи, милиция генерал-майори марҳум Комилжон Ғопуров хотира турнири мухлислар қалбида чуқур из қолдирди. Ички ишлар идоралари ходимларидан иборат бўлган футболчилар саккиз жамоа бўлиб майдонга тушишди. Қорақалпоғистон Республикаси ва бошқа вилоят транспорт милицияси жамоаларининг ўйинларини мухлислар қолдирмасдан кўриб боришди.

Турнир иштирокчиларини Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг ўринбосари, ички хизмат полковниги Р. Ҳайдаров, Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, милиция майори А. Когай ва бошқалар табриклашди.

Турнирда бошқа жамоаларга қараганда ҳужумкорлик намуналарини кўрсатган майдон эгалари — Фарғона вилояти Ички ишлар бошқармаси вакиллари биринчи ўринни эгаллашди. Самарқанд ва Тошкент шаҳар ИИББси жамоалари ҳам совринли ўринлар соҳиби бўлишди.

Мусобақа иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Фарғона вилояти ИИБ, Тошкент шаҳар ИИББ эсдалик совғалари топширилди.

Хотира турнирида иштирок этган Ғопуровлар оиласи ҳам ўз эсдалик совғаларини топшириб турнир ташкилотчиларига миннатдорчилик билдиришди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг матбуот гуруҳи.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИДА

Тошкент шаҳар ҳокими К. Н. Тўлагановнинг фармойиши билан Геннадий Иванович Соболев Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари — саноат, савдо ва хизмат соҳалари мажмуасининг раҳбари этиб тайинланди.

***

Геннадий Иванович Соболев 1950 йилда туғилган, рус, олий маълумотли. 1972 йилда Уфа авиация институтини, 1988 йилда эса Москва олий партия мактабини туғаллаган.

Меҳнат фаолиятини 1972 йилда катта техникликдан бошлаган. 1974-1982 йилларда Тошкент трактор заводида уста, участка ва цех бошлиғи бўлиб ишлаган. Партия ишида бўлган. 1990 йилда халқ депутатлари Бектемир туман кенгаши раиси этиб сайланган. 1992 йилдан эса шу туман ҳокими. 1993 йилда "Ўзгидромаш" заводи бош директорининг ўринбосари, сўнг "Ўзиталмотор" акциядорлик жамиятининг директори, 1994 йилнинг сўнгги икки ойида эса "Тошкент трактор заводи" ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директорининг ўринбосари.

Ўзбекистон ва жаҳон

АЛОҚАЛАР КЎЛАМИ КЕНГАЙМОҚДА

Яқинда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг таклифига биноан Пекин педагогика университети профессори У. Инфу бошчилигидаги Хитой ёшлар делегацияси юртимизга ташриф буюрди. Бу ташрифдан мақсад — иккала мамлакат ёшлари ўртасидаги дўстлик алоқаларини кучайтириш, бир-бирларининг фаолиятлари билан яқиндан танишиш ва ўзаро ҳамкорликка оид турли ҳужжатларни имзолашдир. Делегация таркибида Ян Голин, Ли Чэн, Дин Дихэ, Жен Цзянь-мин сингари умумхитой ёшлар федерациясининг фаол вакиллари бор эди.

Меҳмонлар республикамизнинг Самарқанд, Бухоро сингари қадимий шаҳарларида бўлдилар. Бу саёҳат уларда ғоят катта таассурот қолдирди. Айниқса улар пойтахтимизнинг ўзгача гўзаллигини қайта-қайта эътироф этишди. Делегация вакиллари республикамиз ёшлар ва болалар нашрларининг муҳаррирлари билан учрашдилар. Шунингдек, шарқшунослик институтининг хитой, корейс ва япон тили факультетларининг талабалари билан ўтказилган мулоқот айниқса қизиқарли бўлди. Ушбу институт талабаларидан биринчилар қаторида Пекин чет тиллар институтида бир йиллик тил ўрганиш курсини ўқиб келган Азиз Носиров меҳмонлар ва талабалар даврасида Чин мамлакати таассуротларини сўзлаб берди.

— Хитойдаги олий билим даргоҳлари билан алоқаларимиз тобора ривожланяпти, — дейди хитой филологияси кафедрасининг ўқитувчиси Исматулла Бекмуродов, — Яқинда факультетимиздан 10 нафар талаба Сиань маориф институтидаги 10 ойлик тил ўрганиш курсида ўқиб қайтишди. Бу илм даргоҳимизнинг қўшни давлатдаги ҳамкасбларимиз билан тўғридан-тўғри алоқаларининг натижасидир. Ҳозирги кунда давлатлараро шартнома асосида юртимиздан яна 32 нафар талаба Пекиннинг турли олий илм масканларида билим оляптилар.

Хитойлик меҳмонлар бир неча кун давомида шаҳримизнинг диққатга сазовор жойларини бориб кўрдилар, турли илм даргоҳларининг талабалари билан учрашдилар. Тошкент шаҳар Ёшлар Иттифоқи туман ташкилотлари барча тадбирларни уюштиришда фаол иштирок этдилар.

Беҳзод БОТИРОВ.

ВАҚТЛАРИ ТЕЖАЛДИ

"Малика" акционерлик жамияти қошида Тошкент шаҳар жамғарма банки Шайхонтоҳур тумани бўлимининг яна бир (3627/0422) шохобчаси очилди. Бу ерда электр қуввати, уй-жой коммунал хизматига ҳақ тўлаш ва бошқа тўланиши зарур бўлган барча тўловлар қабул қилинмоқда. Корхона ўз ишчиларининг вақтини тежаш борасида бу ишни амалга оширди. Бундай қулайликдан ишчилар мамнун бўлишмоқда.

Мунаввар БОСИТХОНОВА

ҒОЛИБЛАРГА МУКОФОТЛАР

Куни кеча Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси кенгашида Японияда бўлиб ўтган XII Осиё ўйинларида ғолибликка эришган бир гуруҳ республика касаба уюшмалари спорт жамиятларига қарашли спортчиларнинг қабул маросими бўлиб ўтди. Улар орасида мазкур ўйинларнинг уч карра чемпиони И. В. Киреев, олтин медаль соҳиблари А. С. Колганов, О. С. Яригина ва бошқалар бор эдилар.

Спортчиларни Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси кенгашининг раиси Ҳ. Б. Жамолов табриклаб, бундан буёнги спорт ҳаётларида муваффақиятлар тилади. Ғолибларга фахрий ёрлиқлар ҳамда қимматбаҳо совғалар топширилди.

Неъмат РАФИҚОВ.

ҲИНД ФИЛЬМЛАРИ ФЕСТИВАЛИ

Бундан роппа-роса 40 йил муқаддам Ўзбекистонга ҳинд киносининг ёруғ юлдузлари Раж Капур, Наргис, Хўжа Аҳмад Аббослар билан бирга Ҳиндистон кино санъати ҳам дадил одимлар билан кириб келган эди. Ўзбекистон Республикаси Давлат кинокомпанияси, Ўзбекистон киночилар уюшмаси ва пойтахт ҳокимлиги томонидан уюштирилаётган Ҳиндистон фильмлари фестивалининг шаҳримиздаги Алишер Навоий номидаги санъат саройида 12 ноябрь куни очилиши ҳам ушбу қутлуғ сана билан уйғунлашиб кетди десак янглишмаймиз.

Фестивалнинг очилиш маросимида юртимизга ташриф буюрган ҳиндистонлик таниқли актёрлар, продюссерлар, режисёр ва дистрибютерлар иштирок этишди.

Дастлаб Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Делип Мехта сўзга чиқиб урф-одатлари ва характери бир-бирига муштарак икки миллатнинг ўзаро яқинлашувида ҳинд фильмларининг муҳим ўрин тутиши ҳақида алоҳида тўхталиб ўтди.

Сўнг ҳиндистонлик иқтидорли киноактёрлар Саид Аҳмад Жагдип, Муҳаммад ҳамда Ўзбекистон киночилар уюшмасининг раиси Малик Қосимовлар ҳам ўз дил сўзларини изҳор этишди. Айниқса Ўзбекистон ва Туркманистонда хизмат кўрсатган артист Бобомурод Ҳамдамов [illegible]

Кеча сўнгида янги "Келинг, дўстлашайлик" фильми намойиш этилди. Бир ҳафта давом этадиган фестиваль пайтида юртдошларимиз 15 та янги ҳинд фильмлари билан танишишлари мумкин.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР ЯНГИЛИКЛАР•ВОҚЕАЛАР•ХАБАРЛАР

Ўзбекистон Республикасига хизмат қиламан...

ЁШЛИКДА БЕРГАН КЎНГИЛ

Абдуқодир ёшлигидан ҳарбий касбга қизиқарди. Чунки унинг акаси Саъдулла Москвадаги олий ҳарбий билим юртида ўқир эди. У ҳар гал уйга келганида қоматига ярашиб тушган ҳарбийлик либосига суқланиб, ҳавас билан боқарди. Аммо тақдир чархпалаги баъзан кексаю ёшни ўз измига бўйсундиради. Абдуқодирни ҳам тақдир ҳунар-техника билим юртига олиб келди. Дипломли ҳам бўлди. Шундан сўнг уни муддатли ҳарбий хизматга чақиришди. Зенит — ракета қўшинларида хизмат қилди. Тезда ҳарбий ҳаётга кўникиб кетди. Командир ва бошлиқларнинг буйруқларини ўз вақтида бажариб, кўпчиликнинг ҳурмат ва олқишига сазовор бўлди. Намунали хизмати учун унга сержант унвони берилди.

Уйига қайтгач, ҳайдовчилик касбини эгаллаш учун махсус курсга кириб ўқиди, лекин барибир ҳарбийлик соҳасига бўлган меҳр тобора ошаверди. Охири болаликдаги орзу ғолиб келди. Қуролли Кучларимиз бўлинмаларидан бирига келди. Бу ерда уни очиқ чеҳра билан кутиб олишди. У алоқачи-катта оператор вазифасида ишлай бошлади.

— Алоқа — ҳаётимизнинг қон томири, ҳарбий хизматнинг эса юраги десам муболаға бўлмас,— дейди Абдуқодир Абдужабборов.— Бу касбнинг қадри баланд. Бугунги кунимизни техникасиз — телефон, телеграф, телефакс, радио ва телевидениесиз тасаввур этиш қийин. Алоқа техникаси сирларини қунт билан ўрганмоқдаман. Ахир йигит кишига 70 ҳунар оз деб бежиз айтилмаган-ку.

Ҳозир Абдуқодир штаб коменданти бўлиб ишламоқда. Бу ердаги тартиб-интизом, навбатчилар билан ишлаш унинг зиммасига юкланган.

— Бўлинмамизда аскарларимизнинг яшаб, хизмат қилишлари учун тегишли шароит яратилган,— дейди Абдуқодир. Фақат аскарларимиз жисмоний чиниқишлари, бақувват, сергак ва жасур бўлишлари талаб этилади.

Сержант А. Абдужабборов келажакда қаҳрамонона касб-зобитликни эгаллаш ниятида. Халқимиз осойишталиги, Ватанимиз тинчлигини сақлаш йўлида хизмат қилиш учун энг олий мақсади, ҳаёти мазмунига айланган.

Раҳим ЮСУПОВ.

ОМАД ЁР БЎЛСИН

Ўрта мактабда ўқиб юрган даврида Даврон Мирзаалиев ўзини ҳарбий хизматга тайёрлади. Чақириққача тайёргарлик фанларини пухта ўзлаштиришга интилди. Билмаганини ҳарб илми ўқитувчиси Орифжон Сержоновдан сўраб ўрганди.

Армия ёшига етган Даврон чақириқ қоғозини қўлига олганда қаттиқ қувонди. У ўзини эзгу ниятига етган киши сингари бахтиёр ҳис этарди. Даврон хизматнинг дастлабки кунлариданоқ ҳарбий ҳаётга кўника бошлади. Тез орада командирлар ва хизматдошларининг ҳурмат-эътиборини қозонди. Сержант унвонига сазовор бўлди. Кичик командир этиб тайинланди. Бу Давронни хизматда янги муваффақиятларга руҳлантирди. Ҳозир у қўл остидагиларга ўз билим-тажрибасини, ҳарб илми сирларини сидқидилдан ўргатаяпти.

Даврон муддатли хизмати тугагач, ҳаётини армия билан умрбод боғлаш ниятида. У олий ҳарбий билим юртига кириш учун тайёргарлик кўряпти.

Биз Давронжонга ана шу орзусига эришиши йўлида муваффақият тилаймиз.

Рашид ҲАМИДОВ.

Ҳунарлининг қўли гул

УСТАЛАРГА МУНОСИБ ШОГИРДЛАР

Кейинги пайтда мустақил юртимизда миллий ҳунармандчилик билан шуғулланадиган мутахассисларни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилаяпти. А. Хўжаев номли миллий ҳунармандчилик лицейида ҳам ана шундай шарафли, шу билан бирга масъулиятли вазифа ҳал этилмоқда.

— Қадимий бой тарихи ва маданиятига эга бўлган халқимизнинг ўзига хос удумлари, урф-одатлари, анъаналари эъзозланиб келинмоқда,— деди лицей директори Шоносир Муродов.— Амалий санъат турига кирувчи халқ ҳунармандчилиги жамиятимизда қадр топмоқда. Бунинг асосий боиси, қўли гул усталаримиз яратган нафис ва гўзал, айни чоғда бетакрорлиги билан киши диққатини ўзига тортувчи буюмлар ҳамон ўз ўрнини топмоқда. Уларнинг шакли-шамойиллари, антиқа бўёқлари нафақат мўъжиза, балки бир неча аср нафаси, халқимиз орзу-ўйлари, усталарининг бетакрор санъатини бугунги кунга етказгани билан қимматлидир. Биз буни эътиборга олиб, 12-ҳунар-техника билим юртини миллий ҳунармандчилик лицейига айлантирдик.

Эндиликда асосий вазифамиз ўз олдида турган масъулиятни чуқур ҳис эта оладиган, ҳар томонлама етук ёшларни камол топтириш, шаклланаётган бозор иқтисодиёти даврида уларга етарли шарт-шароитларни яратиш ва ҳунар ўргатишга мўлжалланган кўп босқичли таълим тизимини яратишдан иборатдир.

— Демак таълим ва тарбияда ҳам ўзгаришлар бўлса керак?

— Албатта. Бу борадаги дастур ҳунар-техника билим юртиникидан кескин фарқ қилади. Биз аввал ўқувчилар миллий ҳунармандчиликнинг сир-асрорларини чуқур ўрганишларига эътибор бераяпмиз. Мақсадимиз ҳақиқий ҳунар эгаларини тарбиялашдир. Шу сабабли амалий машғулотларга эътибор кучайтирилди. Бундан ташқари, барча гуруҳларда жисмоний тарбия, инглиз тили ва қизлар учун махсус ҳамширалик дарсларини ташкил этдик. Болаларни бозор муносабатларига "бардош" берадиган, ишбилармон ва тадбиркор ҳунармандлар қилиб тайёрлаймиз. Лицейда миллий кийим тикувчи ва поп пчилар, тикувчи ва атлас тўқувчилар, бўёқчи ва наққошлар, сувоқчи ва ганчкорлар тайёрланаётганини айтиб ўтишим зарур. Ўқиш муддати чегараланмаган. Ўқувчи ўз лаёқатига қараб бир йилдан уч йилгача таълим олади.

— Мураббийлар, лицейнинг зарур асбоб-ускуналар ва хом ашё билан таъминланиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Ўзимизда ишлаётган ўқитувчиларнинг маълум қисмини "Усто" бирлашмасига юбордик. У ерда ишлаб, малакаларини ошириб келдилар. Яна бир қисми эса "Шарқ гули" бадиий буюмлар бирлашмасида бўлишди. Ҳатто айрим усталаримиз кекса, тажрибали ҳунармандларнинг уйларига бориб, шогирд тушиб, ҳунарнинг сир-асрорларини чуқурроқ ўрганиб қайтдилар.

Малакали ҳунармандлар етиштириш учун намунали жиҳозланган устахоналар, хом ашё базаси ҳаводек зарур. Буни эътиборга олиб, 600 квадрат метрли янги устахонани қуриб битказдик. Махсус ҳунар турларини ўргатиш учун 8 та хона қайта таъмирланди.

Мавжуд қийинчиликларга қарамай имкониятлардан фойдаланишга ҳаракат қилаяпмиз. "Усто" бирлашмаси ҳамкорлик қилаяпти. Пиллачилик институти билан ҳам хом ашё ва асбоб-ускуналар бўйича шартнома туздик. Андижондаги 5-миллий ҳунармандчилик лицейида дўппи ва атлас тўқиш ҳунарлари ўргатилади. Ушбу билим даргоҳи билан ҳам ҳамкорлик йўлга қўйилди. Булардан ташқари, усталар меҳнат ҳақларининг маълум қисмини лицей ҳисобига ўтказиб, йиғилган маблағга керакли жиҳозларни харид қилишни йўлга қўйишаяпти. Ўқувчилар томонидан амалий машғулотларда ишлаб топилган маблағнинг эллик фоизидан фойдаланаяпмиз.

— Келгуси режаларингиз ҳақида гапириб берсангиз.

— Режаларимиз талайгина. Атлас тўқиш қурилмалари, попоп тикиш машиналарини янада кўпайтирмоқчимиз. Гилам тўқиш, дўппичилик, кулолчилик, маҳсидўзлик каби ҳунарларни ўргатувчи гуруҳлар очилади. Мақсад келажакда ўз ҳунарига садоқатли, малакали усталарга муносиб шогирдларни тайёрлашдир.

Дония ЗОКИРОВА.

СУРАТЛАРДА: миллий ҳунармандчилик лицейи ҳаётидан лавҳалар акс эттирилган.

Козим Ўлмасов олган суратлар.

1994 — Оила йили

БИЗ— БОЛАЖОН ХАЛҚМИЗ

Жамиятнинг ташкил топиши ва тараққиёти оилага бевосита боғлиқ. Чунки инсон зотини давом эттирувчи аёл бор экан, меҳнат қилиб, маънавий ва моддий бойлик яратувчилар, жамиятни бошқарувчилар асосан оилада дунёга келади, камол топади, шахс сифатида шаклланади. Шунинг учун ҳам жамиятнинг келажагида оила муҳити жуда аҳамиятлидир. Бугунги кунда Ўзбекистон мустақил тараққиёт йўлини тутган экан, бир қатор ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ўзи ҳал этиши лозим бўлади. Албатта бу муаммоларнинг ижобий ҳал этилиши етук мутахассислар, фидойи инсонлар, ҳар томонлама соғлом авлодга боғлиқ. Соғлом авлод эса асосан оилада шаклланади. Шу боис оила ва унинг тараққиётини атрофлича ўрганиш бугунги куннинг энг долзарб вазифаларидандир.

Оила жамиятда табиий, биологик, никоҳ, қариндошлик, маънавий ва ҳуқуқий муносабатлар асосида инсонларни ўзаро бириктирувчи ўзак сифатида намоён бўлади. Айни пайтда Ўзбекистон дунёдаги аҳолиси жуда тез суръатлар билан кўпайиб бораётган давлатлардан ҳисобланади. Кейинги 10-15 йил ичида республика аҳолиси йилига ўртача 2-2,5 фоиздан кўпайиб келмоқда. Агар бу кўрсаткични дунё аҳолисининг кўпайиш суръати билан таққосласак Ўзбекистонда аҳоли кўпайиши дунё аҳолисининг кўпайишидан анча юқори эканлигининг гувоҳи бўламиз. Чунки сайёрамиз аҳолиси ана шу давр мобайнида йилига ўртача 1,7 фоиздан кўпайиб келган.

Ўзбекистон аҳолисининг бундай тез кўпайиб бориши асосан ўзбек оилаларида туғилишнинг юқори даражада эканлигидадир. Ҳозирги даврда бир аёлнинг ўз ҳаёти давомида кўрган фарзанди дунё бўйича ўртача 3,1 ни ташкил этса, Ғарбий Европада 1,8, хорижий Осиёда 2,8, Австралия ва Океанияда 2,5, Африкада 6 ва Ўзбекистонда 4[illegible] ни ташкил этмоқда. Бошқача қилиб айтганда ўзбек оилаларининг аксарияти 4-5 тадан фарзандга эга.

Дунё халқлари оиласида туғилаётган фарзандлар миқдорининг турлича бўлиши аввало уларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётидаги хусусиятлар билан боғлиқ. Мутахассислар фикрича Марказий Осиё халқлари, жумладан ўзбек оилаларида туғилишнинг юқори даражадалиги қатор омиллар билан боғлиқ. Улар мазкур халқларда феодал ишлаб чиқариш муносабатларининг узоқ сақланиб келганлиги, қишлоқ турмуш тарзининг ижтимоий ишлаб чиқаришда қатнашиш даражаси, қизларнинг эрта турмуш қуриши ва ўзбек оилаларида мавжуд бўлган қадриятлардир. Ана шу қадриятлардан бири ўзбек халқида серфарзанд оиланинг жамиятда ҳурмат-эътиборга сазовор бўлиб келганлигидир. Кўп бола кўриб уларни рисоладагидек тарбиялаб, камолга етказган она ҳам жамият, ҳам давлат томонидан эъзозланади. Халқ орасида шундай удумлар ҳам бор: фарзанд кўрмаган аёл "Менга ҳам фарзанд берсин" деган ният билан кўп болали аёллар ўтирган кўрпачаларга ўтиришган.

Ўзбек оилаларида туғилишнинг нисбатан юқори даржада сақланиб келишига ижобий таъсир этаётган қадриятлардан яна бири бола тарбиясида бобо ва бувилар-кексаларнинг ёшларга берадиган ёрдамидир. Оилага келин тушди, вақт ўтиб фарзандли бўлди. Чақалоқни чўмилтиришдан бошлаб, овқатлантириш, бешикка белаш, алла айтишларгача қайноналар, оиладаги кекса аёллар етакчилигида бажарилади. Бу эса ўз ўрнида ўзбек оилаларида фарзандлар туғилишига ижобий таъсир этади. Туғилишнинг юқорилиги натижасида эса минглаб йигит-қизлар камолот ёшига етиб, оилалар миқдори ошиб боради. 1980-1994 йилларда Ўзбекистонда аҳоли миқдори 41 фоизга кўпайган бўлса оилалар миқдори эса 51 фоизга ошди. Бундай кўпайиб бориш жамият тараққиёти учун муҳим аҳамиятга эга бўлган ижобий ҳолдир. Шу билан бирга давлат миқёсида бир қанча иқтисодий-ижтимоий муаммоларни ҳал этишни тақозо қилади.

Мамлакат БЎРИЕВА,
Тошкент Давлат университетининг аҳолишунослик илмий-тадқиқот тажрибахонаси мудири, иқтисод фанлари номзоди.

Бу ҳақда шаҳар Кенгаши сессиясида гапирилганди

ТРАМВАЙ-ТРОЛЛЕЙБУС ЙЎЛЛАРИ

БИР ЮЗ ЙИГИРМА КИЛОМЕТРГА УЗАЙТИРИЛАДИ

Шаҳар йўловчиларининг манзилларини яқин қилиш мақсадида кўплаб турдаги автобуслар, трамвай-троллейбуслар пайдо бўлмоқда. Шундай бўлишига қарамасдан транспорт муаммоси ҳозирги долзарб масалалардандир. Шу кунларда бу соҳадаги муаммолар қандай ечилаётганлиги ҳақида Тошкент шаҳар трамвай-троллейбус бошқармаси бошлиғи Ҳусниддин Маҳкамов билан суҳбатлашдик.

— Ҳусниддин Саъдиевич, шаҳримиздаги юриб турган транспортлар ичида атроф-муҳитга зарар етказмайдигани мана шу трамвай-троллейбуслар бўлиб қолди. Шунинг учун энг аввало ҳозирги кунда амалга оширилаётган ишлар ҳақида гапириб берсангиз.

— Ҳақиқатан ҳам трамвай-троллейбусларнинг ҳаракати кейинги вақтда жуда ривож топмоқда. Шуни ҳисобга олган ҳолда уларнинг сонини, қатнов йўллари ва йўналишларини кўпайтиришга, узайтиришга ҳаракат қиляпмиз. Айни вақтда 330 та трамвай, 276 та троллейбус 1 миллионга яқин йўловчининг узоғини яқин қилмоқда. Шартнома асосида Чехиядан келтирилган 60 та замонавий троллейбуслар ҳам аҳолига хизмат кўрсатмоқда. Йил охиригача 50 трамвай ва яна 40 троллейбусни шу давлатдан олиб келамиз.

— Келгуси йилда троллейбус линиялари 120 километргача узайтирилиши кўзда тутилмоқда экан. Бу борада қандай ишлар қилинмоқда?

— Ҳозирги кунда бунёд этилаётган янги даҳалар ва мавзеларда истиқомат қилувчиларни ўйлаб трамвай ва троллейбус линияларини узайтириш билан бир қаторда трамвай йўлларини таъмирлаш ишларини ҳам бошлаб юбордик. Қамарнисо кўчасидан ўтган трамвай йўлини Қорақамиш даҳаси, 2-Тошкент тиббиёт институти билан ҳамда Беруний майдони билан боғлайдиган янги трамвай йўли фойдаланишга топширилади. Шунингдек Асадулла Хўжаев кўчасида ҳам янги трамвай йўли қурилиши бошлаб юборилган. Йил охиригача 10 километр трамвай йўли жорий таъмирланади.

Москва остонаси кўчасида қурилаётган троллейбус йўли 5,5 километрга етади. Чилонзор туманидаги йўловчиларнинг Беруний майдони оралиғидаги масофаларини яқин қилиш мақсадида қурилаётган троллейбус линиясининг узунлиги 14,6 километрни ташкил этади.

Трамвай-троллейбусларнинг яхши юриши учун йўллар қайта таъмирланиб, кенгайтирилмоқда, ободонлаштириш ишлари ҳам олиб борилаётир. Бу трамвай-троллейбусларнинг доимий юриб туришини ташкил этишда мавжуд подстанцияларимизнинг ишини алоҳида айтиб ўтмоқ жоиздир. Айни вақтда 65 та подстанциялар орқали 126.000 киловатт электр энергияси қанчалар ҳаракат қилинмасин, лекин камлик қилмоқда. Шу боисдан ҳам яна 6 та кичик подстанциялар қурилиши бошлаб юборилган. Унинг 4 тасининг биноси битказилиб, катта вольтли трансформаторлар ва керакли мосламалар ўрнатилмоқда. Бизнинг бу ишларимизга шаҳримиздаги кўплаб ишлаб чиқариш корхоналари яқиндан ёрдам беришаётир. Масалан, 2 та подстанцияга керакли бўладиган мосламаларни "Ўзэлектроаппарат" илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси Россия Федерациясининг Свердловск ҳамда Украинанинг Запорожье шаҳарларидан шартнома асосида келтириб беришни ўз зиммаларига олишган. Юқори вольтли кабелларни етказиб беришни "Тошкабель" корхонаси, 10 та трансформатор билан 10 та мосламаларни Чирчиқнинг трансформатор заводи таъминлайдилар. Трамвай йўлларига қўйиладиган рельс ва шпалларни Анатолий Кошнев раҳбарлигидаги 71-қурилиш бошқармаси тайёрлаб беради.

Атроф-муҳитга зарар етказмайдиган электр транспортини жадал ривожлантиришга шаҳримиздаги барча корхона, ташкилот, заводлар, ишлаб чиқариш бирлашмалари жалб этилган. Уларнинг айримлари, масалан "Ўзтрансқурилиш" давлат уюшмаси, "Ўзэлектртиклаш" тресети, "ЎртаОсиё-электрсетқурилиши" корпорацияси, "Фотон" бирлашмаси ҳозирги кунда ҳам бизлар учун керакли бўлган хом ашё ва эхтиёт қисмларни ишлаб чиқаришмоқда. Агарда бу ташкилотларнинг шижоатлари сусаймаса келгуси йилда, албатта янги троллейбус линияси 120 километрга етади.

— Ички имкониятлардан қандай фойдаланмоқдасизлар?

— Мавжуд 3 та трамвай, 3 та троллейбус ҳамда 1 та вагонларни таъмирлаш заводимизнинг ҳар бирида 50 турга яқин эҳтиёт қисмлари ишлаб чиқарилмоқда. Бу айтишга арзигудек бўлмасада, аммо бошқарма эҳтиёжи учун катта фойда келтиради. Бугунги кунда 284 километр трамвай йўлида, 293 километрли троллейбус линиясининг бирида бўлмаса бирида нуқсон чиқиб қолиши ҳеч гап эмас. Мана шундай вақтда ички имкониятимиздан фойдаланмай иложимиз йўқ.

— Ҳусниддин ака, ходимлар масаласида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— 1992-1993 ўқув йилида Тошкент темир йўл транспорти муҳандислари институти қошида шаҳар электр транспорти мутахассислиги факультети очилиб, у ерда келажагимиз учун етук ходимлар ўқитилмоқда. Шунингдек бошқармамизга қарашли ўқув комбинатида эса 4 гуруҳда 320 та бола трамвай-троллейбус ҳайдовчиси бўлиб етишиш арафасида. Ўқишлар ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. Амалий машғулотни ўргатишда кўп йил шу соҳада меҳнат қилган фахрийларимизга мурожаат этиб, ёшларга ўз касб сирларини, қонун-қоидаларини ўргатишларига ҳам жалб этмоқдамиз. Мавжуд 7 та ётоқхона бошқармамизда меҳнат қилаётганларнинг ихтиёрида. Ишчиларимизнинг яхши меҳнат қилишлари учун имкон қадар барча шароитларни яратиб бермоқдамиз.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, келгусида фойдаланишга топшириладиган ҳар бир метронинг шоҳ бекатига яқин қилиб трамвай-троллейбус линиялари уланиши режалаштирилмоқда. Атроф-муҳитга зарар етказмайдиган электр транспорти келгуси йилда сон жиҳатидан ҳам, сифат жиҳатидан ҳам жадал ривожлантирилади.

Суҳбатдош Гулзода АБДУЛЛА қизи.

Солиқ идоралари фаолиятидан

ДАРОМАДГА ЯРАША БУРОМАД

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ва маҳаллий бюджетларининг солиқлар тарзидаги даромад манбалари "Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олина иган солиқ тўғрисида"ги Қонун асосида белгиланади. Ушбу солиқларни жорий этишдан мақсад давлат ижтимоий кафолатларининг молиявий асосини таъминлаш, ҳуқуқий шахсларнинг тадбиркорлик фаолиятини тартибга солиш, табиий бойликлардан самарали фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишни рағбатлантиришдан иборатдир.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амал қилувчи солиқлар, солиқ тўловчилар, солиқ солиш объектлари, солиқларни тўлаш тартиби, солиқлар бўйича бериладиган имтиёзлар, қонунни бузганлик учун жавобгарлик тартиби ҳам юқоридаги қонун асосида белгиланади.

Шунингдек, ушбу Қонунга мувофиқ республикамиз ҳудудида даромад олишга қаратилган тадбиркорлик ва бошқа фаолият билан шуғулланувчи корхоналар, бирлашмалар ва ташкилот даромад ва мол-мулк солиғи тўлайдилар. Ушбу солиқ миқдорлари давлат бюджети ҳисобига ўтказилади. Мухбиримизнинг Тошкент шаҳар давлат солиқ бошқармаси юридик шахсларни солиққа тортиш бўлими бошлиғи Анифа АБДУРАСУЛОВА билан суҳбати корхоналар даромади ва мол-мулкига солинадиган солиқларга бағишланди.

— Кимлар даромад солиғи тўловчи ҳисобланадилар?

— Юридик шахс бўлган, мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар, шунингдек, мустақил балансга ҳамда банк муассасаларида ҳисоб-китоб счётига эга бўлган корхоналар, бирлашма ва ташкилотларнинг фирмалари, ваколатхоналари ва бошқа мустақил бўлинмалари;

хўжалик ҳисобида турмайдиган, лекин хўжалик фаолиятидан даромад оладиган ташкилотлар (бюджет ҳисобидаги илмий-текшириш ташкилотлари бундан мустасно), банк ва суғурта идоралари даромад солиғи тўлайдилар.

Корхонанинг ҳисобот давридаги ялпи даромади солиқ солиш объекти ҳисобланади. Маҳсулотлар ва бошқа моддий бойликларни сотишдан тушган тушум ҳамда реализация билан боғлиқ бўлмаган муаммолар натижаси ялпи даромад миқдорини ташкил этади.

Амалдаги қонунларга мувофиқ маҳсулотларни реализация қилишдан, сотишдан тушган тушум деганда жўнатилган маҳсулот ва бажарилган иш ҳамда кўрсатилган хизматлар учун тўланган миқдорлар, шунингдек солиқ тўланадиган давр мобайнида корхоналар кассалари ҳамда банкдаги ҳисоб-китоб рақамларига реализация қилинган маҳсулот учун тушган пул маблағлари тушунилади.

Реализацияга оид бўлмаган муомалалар натижаси деганда мулкни ижарага топширишдан келган тушумлар, олинган жарима ва устамалар, қимматбаҳо қоғозлар ҳисобида олинган даромадлар, берилган ссудалар бўйича ва даромадларга кирувчи бошқа тушумлар тушунилади.

Акциялардан олинган дивидендлар ва корхоналарнинг низом жамғармаларига киритилган бошқа маблағлар юзасидан олинган даромадлар ушбу миқдорлар ҳисобига кирмайди.

Ушбу даромадлар миқдори бўйича алоҳида ҳисобот юритилиб, 15 фоизлик ставка асосида солиқ ҳисобланади.

Солиқ тўловчи корхоналар (савдо ташкилотларидан ташқари) олган ялпи даромадларидан моддий ва унга тенглаштирилган харажатлар, шунингдек мажбурий тўловлар миқдорини камайтиришдан қолган қисми даромад солиғига тортилади.

Солиққа тортиладиган миқдорни ҳисоблаш жараёнида корхонанинг моддий харажатларига (ишлаб чиқаришнинг қайси босқичида амалга оширилишидан қатъи назар) реализация қилинган маҳсулот таннархи калькуляциясида ҳисобга олинган харажатлар;

Хом ашё материаллари, бутловчи жиҳозлар, ёқилғи, энергия, табиий хом ашёлар қиймати киради. Масалан: ҳисоб-китоб рақамига 1000 сўм тушган. Ишлаб чиқарилган маҳсулот таннархи эса (иш ҳақидан ташқари) 600 сўмни ташкил қилади. Бу ерда солиққа тортиладиган миқдор 400 сўм (1000-600)ни ташкил этади.

— Даромад солиғи бўйича кимларга имтиёз берилади?

— Даромад солиғи тўлашдан озод этиладиган корхоналар рўйхати юқорида кўрсатилган Қонун асосида белгилаб берилган.

Улар жумласига ходимлари умумий сонининг камида 50 фоизи ногиронларни, 75 фоизи ўрта мактаб ҳамда ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари бўлган корхоналар, протез-ортопедия маҳсулотлари ишлаб чиқариш, ногиронларга протезлаш бўйича хизмат кўрсатишга ихтисослашган корхоналар, тарихий ва маданий ёдгорликларни тиклаш ва таъмирлашдан даромад оладиган, даволаш муассасалари қошидаги даволаш-ишлаб чиқариш устахоналари киради.

Шу билан бирга янги тузилган корхоналар, (рўйхатга олинган пайтдан бошлаб) биринчи йил 25 фоиз миқдорида ва иккинчи йил белгиланган ставканинг 50 фоизи миқдорида солиқ тўлайдилар.

Аввал ишлаб турган корхоналар, уларнинг филиаллари ва таркибий бўлинмалари негизида тузилган корхоналар, шунингдек корхона, бирлашма ва ташкилотлар қошида тузилиб, ижарада туриб фаолият кўрсатувчи корхоналарга бу имтиёзлар тегишли эмас.

Шу йил 1 январдан бошлаб, халқ хўжалигининг турли тармоқлари учун 15 фоиздан 45 фоизгача даромад солиғи ставкалари белгиланди.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 16 мартдаги қарорига кўра савдо-сотиқ, умумий овқатланиш корхоналари учун ялпи даромад ҳисобидан даромад солиғи тўлашлари белгиланган.

— Корхоналар мол-мулкига солинадиган солиқлар қандай ҳисобланади?

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 31 декабрдаги қарорига кўра шу йил 1 январдан бошлаб ушбу солиқ корхоналарининг балансида бўлган асосий ишлаб чиқариш воситаларининг (уларни қайта баҳолаш натижасини ҳисобга олган ҳолда) бошланғич қийматига солинади.

Корхоналарнинг асосий ишлаб чиқариш воситалари таркибига ташкилот ва бирлашмаларнинг балансида бўлган бинолар, иншоотлар, узатиш қурилмалари, ва жиҳозлари, шунингдек, хўжаликнинг бошқа тармоқлари, ёрдамчи хўжалик учун ишлатиладиган ишлаб чиқариш воситалари киради.

Ишлаб чиқариш жараёнида тўғридан-тўғри ёки билвосита иштирок этмайдиган, аҳолига хизмат кўрсатиш, коммунал ва маданий эҳтиёж учун мўлжалланган асосий воситалар ҳам ишлаб чиқариш воситалари ҳисоблансада, улар мол-мулк солиғига тортилмайди. Шунингдек, корхона ҳисобида бўлган болалар боғчаси, ётоқхона, ҳаммомлар амалдаги қонунларга кўра имтиёзли объект ҳисобланиб, уларнинг қийматига ҳам солиқ солинмайди.

Солиқ тўловчилар ҳисобот даври (ҳисобот билан бирга 1 чорак, бир ярим йиллик, 9 ойлик ва йиллик) тугагач, мустақил равишда асосий воситалар қиймати ҳисобидан мол-мулк солиғи тўлаб борадилар.

Бюджетга тўланадиган солиқнинг аванс бадаллари ҳар ойнинг 20-санасидан кечиктирилмай ҳар чорак солиқ миқдорининг учдан бир қисми баробарида тўлаб борилади. Солиқ миқдори кам бўлган ҳолда, солиқ идораси солиқ тўловчи учун битта муддат, ҳар чоракнинг икки ойи 20-санасини белгилаши мумкин.

Мол-мулк солиғи миқдори ишлаб чиқариш воситаларининг қийматига 1 фоиз миқдорда ҳисобланади.

Янги ташкил этилган корхона ва ташкилотлар (рўйхатдан ўтган кунидан бошлаб) икки йил давомида мол-мулк солиғи тўлашдан озод этиладилар.

Машҳура МИРЗАМУҲАМЕДОВА ёзиб олди.

Абдулла Қодирийнинг 100 йиллиги олдидан

ХАЛҚ МУҲАББАТИГА САЗОВОР

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси мухбир аъзоси, филология фанлари доктори, профессор Салоҳиддин МАМАЖОНОВ билан суҳбат.

— Халқимиз улуғ ўзбек ёзувчиси, ўзбек адабиёти тарихида роман жанрига асос солган ёркин истеъдод соҳиби Абдулла Қодирийнинг юз йиллик тўйини ўтказишга зўр тайёргарлик кўрмоқда. Тўғрироғи, бу тўй аллақачон бошланиб кетди. Олий ўқув юртлари, мактабларда бу улуғ зот ижодига бағишланган илмий сессиялар, анжуманлар бўлиб ўтмоқда. Тошкент Давлат университетида, Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институтида, Низомий номли Тошкент давлат педагогика институтида, Гулистондаги университетда ва бошқа қатор мактабларда ёзувчининг ўзбек адабиёти, ўзбек маданиятига қўшган буюк ҳиссасини улуғловчи суҳбатлар бўлиб ўтди. Алишер Навоий номидаги адабиёт институти олимлари Абдулла Қодирий асарларининг "Тўла асарлар тўплами"ни нашрга тайёрлаб қўйди, улар бирин-кетин ўқувчилар қўлига етиб боради. Ёзувчи ижоди ҳақида адабий-илмий тўпламлар, рисолалар чоп этилмоқда.

Абдулла Қодирий "Ўтган кунлар", "Меҳробдан чаён" каби романлари орқали ўзбек адабиёти шуҳратини бутун дунёга ёйди. Айни чоғда у бу асарлари билан ўзбек халқининг номини, ўзбекларнинг кимлигини жаҳон халқларига намойиш қилди. Ёзувчи "Ўтган кунлар"да севги эрки, инсон эрки ва адолатли ҳукмдор орзу-армонини олға суради. Қодирий Отабекнинг отаси Юсуфбек ҳожини "нур ичига чўмилгандек бўлиб кўринган сиймо", деб таърифлайди.

Кумуш шу қадар иболи, шу қадар иффатли аёлки, ҳатто жон бераётган пайтда, қайн отаси Юсуфбек ҳожи кириб келганда, қўзғолиб, бош кўтармоқчи бўлади, қимтинади. У сўнгги куч, имкониятини йиғиб, аввал "Ойи ... дада... сўнгра "бегим!" деб ингради".

Яна бир мисол. Халқимизда "Уят ўлимдан қаттиқ" деган ибора бор. Ҳар қандай ёмон, оғир ишга "уят" сўзини ишлатади. Қодирий романда "уят" сўзига шу қадар кўп маъно юклайдики, қойил қоласиз. Кумуш Отабек номидан ёзилган Ҳомидларнинг игво мактубини олади. Шунда: "У мактубни ўзининг сўнгги томчи кучи билан ўқиб тамом қилди-да, жонсиз бир товуш ила "Уятсиз!" деб қичқирди ва ерга йиқилиб, ўзидан кетди". Отабек Кумушларникига борганда отаси пешвоз чиқади. "Қутидор титроқ ва ҳаяжонли бир товуш билан: "Уятсизга менинг уйимда ўрин йўқ", дейди. Отабек Ҳомидларни — уч кишини чавақлагандан кейин қайнатасиникига бормоқчи бўлади, лекин "Бояги уятсиз жумласи билан унинг кириш фикри тамомила сўнган эди", дейди ёзувчи. Кумушнинг онаси Офтоб ойим: "Мен сенинг ҳали ҳам ўша уятсиз эрингдан кўнгил узолмаганингни биламан. Сенинг бу хомтамалигинг кони болалигингдандир. Сен яхши билки, бундан сўнг отанг у уятсизга ўз уйидан жой бермаганидек, уятсизнинг ўзи ҳам узил-кесил сени ташлагандир". Қаранг, Отабекнинг оти энди уятсиз бўлиб қолди.

Роман мана шундай ўзбекона, қодирийёна ёзилган. Ўзбекона романга эса халқимиз ўзбекона меҳр кўргузиб, ўз муҳаббатига сазовор этди. Халқ муҳаббатига сазовор асарнинг ҳам, адибнинг ҳам умри барҳаётдир.

Музаффар ТУРОБОВ ёзиб олди.

Товланадиган тош сирлари

КОИНОТДАН КЕЛАДИГАН "МЕҲМОН"ЛАР

1803 йили Париж осмонида ёмғир ўрнига метеорит тошлари ёққани маълум. Шунда Ғарбий Оврупо фани ерга коинотдан тошлар тушиши ёки чанг сифати ўтириши мумкинлигини расман тан олганди. Майда заррачаларнинг оғирлиги 10^{-8} — 10^{-9} грамм атрофида бўлиб, курраи заминимиз Қуёш атрофида айланиб ҳар дақиқада булар билан учрашади, уларни ўз бағрига олади. Коинотдан ерга тушувчи йирикроқ жисмларни метеорит деб юритадилар. Бундай жисмлар массаси граммлардан бир неча минг тонналаргача етиши мумкин, тезлиги эса уларнинг узоқ-яқиндан учиб келаётганлиги, оғирлиги, зичлиги ва баъзи бошқа омилларга боғлиқ ҳолда секундига нолдан то 72 минг метргача бориши мумкин. Ернинг тортиш кучи таъсирида атмосферага секундига 11 дан 73 километргача тезлик билан кирадилар. Бу масалада Ер атмосфераси заминимизнинг қалқони бўлиб, учиб келаётган катта-катта жисмларни ҳам чангга айлантириб юборади. Баъзан ерга улкан массадаги метеорит тошларнинг етиб келганлиги ҳам қайд қилинган. Америка қитъасидаги Девлар дараси, Сибирдаги Тунгуска, Африка, Арабистон, Ҳиндистон каби ва бошқа ерларга тушган метероитлар шулар жумласидандир. Бугунги мавзуимиз табиати шишасимон бўлган тектитлар ҳақидадир. Улар ер шарининг тушган жойлари номлари билан аталиб ҳозирда Георгий тектитлари, молдавитлар, бедиазитлар, ливитлар, яванитлар, австраитлар, индошинитлар, филиппинитлар, ризолитлар каби номлар билан юритилади. Юқоридаги жисмлар эриб қотиб қолган шиша ёки тошқолларни эслатади. Аммо тектитлар ташқи кўринишидан силлиқ, моноқутбли, яъни сув томчиси, нон, конус, тухумсимон, эллипсоид каби шаклларда бўлади. Улар юзасида майда ёриқчалар ёки эгри-бугри чизиқлар учрайди. Баъзан ғовак ҳолдагилари ҳам учрайди. Оғирлиги ҳам миллиграммлардан бир неча килограммгача боради. Буларнинг намуналари, ранги, шакли,таркиби билан бир-биридан фарқланади. Тектитлар ғовакларида карбонат ангидрид ҳам учрайди, ўртача ўн килограмм тектит оғирлигига бир куб сантиметр ҳажмдаги газ тўғри келади. Буларнинг ёши ҳам ҳар хил бўлиб Шимолий Америка тектитлари 34 миллион, собиқ СССР ҳудудидан топилган иргизитлар ёши олти ярим миллион йил атрофидадир. Австралияда топилган Дарвин шишаси бир ярим миллион йиллик ёшга эга бўлса, биллитонитлар 0,61 миллионлик тарихга эгадирлар. Қаранг, тектитлар ерга анча қадим вақтлардан бери тушар экан. Тектитлар ёшини аниқлашда аргон усули энг аниғи ва қулайи ҳисобланади. Мана шу усул билан ёши аниқланган молдавитлар қадимий шиша тошлардан иборат бўлиб булар нафақат Молдавияда, балки ундан анча нари бўлган Словакиянинг Моравия вилоятида топилгани ўрта миоцен даврига тўғри келиб, устки қисми лой ва тупроқ билан қопланиб кетган экан. Биз бундан чорак аср илгари мана шу тектит намуналари билан танишишга муяссар бўлган эдик. Арабистон ярим оролининг Руб ал-Ҳали деган жойига тушган қора тош ғовак бўлганлигидан енгил бўлиб, сувда чўкмаслик хусусиятига эгадир. У ҳам ярим ботиқ ва жуда силлиқлиги билан ажралади, ўзидан нур сочиш хусусиятига эгалиги маълум.

Л. Альзарес билан В. Чуянов бундан бир неча миллион йиллар муқаддам ер юзининг катта қисмига метеорит ёмғири ёғиб ўтганини исботлашга ҳаракат қилишди. Улар фикрича палеоген даври бошларида бўлиб ўтган табиат ҳодисаси мезозой билан кайнозой даврлари чегараларидаги ёғин-сочин жинслари таркибида қимматбаҳо ва ўта нодир элементлардан бўлган иридий миқдорининг кўплиги билан исботланади. Бундай коинот моддаси Ернинг коинот чангли булутини айланиб ўтганида ёки қандайдир астероиднинг тушиши туфайли амалга ошуви мумкинлиги билан боғланади. Шимолий Америка ва Ғарбий Оврупо қитъаларидаги жинсларда иридий миқдорининг нисбатан кўплигини америкалик олим Б. Ф. Бохо текшириб чиқиб, кўпгина кварц жинсларида урилиш зарбаси бор жойларини топди. Академик В. И. Вернадский номидаги геокимё ва аналитик кимё институти ходими Д. Д. Бадюков Манғишлоқ, Копет Доғ ва Кичик Балхондаги кварц намуналарини текширганда ҳам америкалик олимники сингари маълумотларга эга бўлди. Бу ерда қандайдир умумийлик ва боғлиқлик борлиги кўринади. Америка, Оврупо ва Осиё қитъаларидан топилган намуналар ёши ҳам тўғри келиши фикримизга далил бўла олади. Иккинчи далил бўлиб бу жинсларнинг 100 — 150 минг атмосфера босимига тенг кучда бўлиб чиққанлиги хизмат қилади. Россиялик олим Г. Л. Ахметовнинг фикрича мана шу ҳодиса бундан тахминан олтмиш беш миллион йил илгари рўй берган.

Тектитлар тарихи билан буюк олимлардан Чарльз Дарвин, академик А. Е. Ферсман, А. Лакура ва бошқалар қизиқдилар. Инглиз олими Ч. Дарвин тектитларни топиш ва текшириш мақсадида Англиядан Австралиягача сафар қилди. Олим бешинчи қитъа ерларидан қора рангли шишаларни топиб, уларни йиғди. Буларни вулқон бомбалари деб атади, аммо бу яқин ўртада ҳеч қандай вулқон йўқ ва бўлмаган ҳам эди. Дарвиннинг ишлари бошқа қизиқарли илмий қидирувларга олиб келди. Австралиянинг қора шишалари тузилиши ва таркиби жиҳатидан молдавитларга яқинлиги тажрибалар ёрдамида аниқландики, уларга австралитлар деган ном берилди. У ердан ўн миллионтага яқин австралитлар топилди, бу ҳар бир квадрат километрдан битта намуна чиқди деган сўздир. Собиқ Чехословакия ерида молдавитлар сони бундан мўлроқ эканлиги маълумдир. Голландиялик буюк олим П. Ван-Дейк Индонезия оролларида бўлиб қора шишаларни топди ва ўрганди. Олдинига олмос дейилган бу шишаларнинг таркибини айтиб бериб, уни биллингтон деб атади. Мамлакатнинг бошқа оролларидан ҳам топилган бундай шишалар шу ороллар номлари билан аталди. 1926 йили Филиппинга қарашли қатор оролларда, Ҳинди-Хитойнинг Таиланд, Камбоджа, Лаос, Вьетнам каби мамлакатларида ва Жанубий Хитойда ҳам шундай тектитлар топилиши коинот шишалари ҳақидаги маълумотларни тўлдирди. Жанубий Лаосдан топилган 2500 та шиша аввалига ягона бўлган 67,5 килограммлик коинот жинси деб исботланди. Намуналар ичида уч килограмм оғирликдагиси борлиги қизиқиш туғдиради.

Тектит намуналарини бундан бир неча минг йиллар илгари ғорларда яшаб ўтган одамлар ҳам билган, унинг қаердан келганлиги, таркиби, тузилиши ва хоссалари билан қизиқишмаган. Лекин уларни олиб тақинчоқлар, ўйинчоқлар ёки бошқа мақсадларда фойдаланганликлари маълум. Масалан, қадимий Ҳинди-Хитойда улардан маъбудаларнинг кўзларини ясаганлар. Ҳатто ҳозирги кунларда ҳам баъзи мамлакатларда яшовчи халқлар бу шишаларни "момақалдироқ тошлари", "ой тошлари", "шайтон тошлари", "юлдуз экскрементлари" деб атаб келишлари маълум.

Метеоритлар нафақат ер юзасига, балки Ойга ҳам тушиб туриши аниқланган. Демак, Коинотда учиб юрувчи минг-минглаб тошлар сайёраларга "меҳмон"га келиб қолиб кетаверадилар ва кўплаб илмий мунозараларга сабаб бўладилар. Тинч мақсадда Коинотдан келаётган бундай "меҳмон"ларни курраи заминимиз ҳамиша очиқ кўнгиллик билан кутиб олаверади, бутун олам бирлигини исботлашга оид маълумотларни йиғаверади. Бу келажак учун зарур материалдир.

Қудрат АҲМЕРОВ, профессор.

СУРАТДА: Ойдаги тоғ жинсларининг бўлакчаси.

Ўзбекистон халқ рассоми Алишер Мирзаевнинг ижодида Абдулла Қодирий мавзуси алоҳида ўрин тутади. Мусаввир улуғ адибимизнинг 95 йиллик юбилейига бағишлаб адибнинг ҳаёти, ижодий фаолиятига бағишланган бир туркум суратлар ишлаган эди. У ушбу мавзудаги ижодий изланишларини давом эттириб, Абдулла Қодирийнинг асарлари асосидаги, рассом изланишлари меваси бўлган бир қанча бадиий тасвирларни яратди.

СУРАТДА: Алишер Мирзаев ишлаган Абдулла Қодирийга бағишланган ушбу сурат "Устоз ва шогирд" деб аталади.

НУРЛИ ИНСОН ФАЗИЛАТЛАРИ

Падари бузрукворимиз Аҳмадқори жуссалари кичик бўлса ҳам 7 тилни билиб, чет элликлар билан ҳам суҳбат қура олардилар. Илм нуридан баҳраманд бўлай деганларнинг уйида тарихий, ахлоқий, жўғрофия, алжабр, коинот (астрономия), зулмоёт (ер қаъри маъданлари) каби ноёб китоблар бўларди. Рисола, ривоят, табобатга оид китоблар алоҳида сандиқларда сақланарди. Ҳаммани уйидан зулм, ғазаб, қўрқитув билан тинтув қилиб ковлаш не-не дурдона жавоҳирларни мозорга, жарга, ерга элтиб яшираман деганлар қанча-қанча эди.

Отамиз бу дуру гавҳарларга жонини тикиб, асраб, авайлаб, тамаки, буғдой, жўхорилар орасида сақлаб қолган эканлар. Раҳматли Қодирий кўп суҳбатлар қуриб, ўша илм чашмаларидан, сеҳрли сўз, маъно, мазмунларидан онг, тафаккур, иқтидор чанқовини қондирган экан. Натижада сўз устаси жаҳон адабиётида ёруғ юлдузлар сафидан ўрин олди. Асарлари ажнабий тилларига ўгирилиб, шарқона одоб-поклик, инсонга чин садоқат, ота-онага ҳурмат рамзини ифода этолган.

Кимда ким адибни кўрган, суҳбат қурган, учрашган бўлса унинг чин фазилатини хўрсиниб эслайди, зулм даҳшатларидан нафратланиб лаънатлар ўқийди.

1937 йил қулоқ қилмоқ, "мусадара" (талаш, юқлаш) байроғи остида Катта қаъни даҳасига ҳам аждаҳо нафас-чанг солиб, батафсир, халқпарвар, "бой" ларга гал келди. 2 бойни суд қилиб Николаев вилояти (Украина)га сургун қилдилар. Умархон домлага гал келганда зумраша зуғумдонларнинг юраги дов беролмади. Суд вақтида унинг бағридан бошпана олган Давлат ака, Кенжа ака, Ҳидирали акалар қатори 8 юпун сўзга чиқиб: "Бу инсон бизларни ўз фарзандидай парвариш қиларди, ёшимиз қирққа етай деганларни уйлантириб, бола-чақали, сигирли, узоқли, ерининг чет-четидан жой ажратиб Ватанли қилиб бошимизни силаган, зуғум қилмаган, ёмонлик кўрмаганмиз", — деб ҳимоя қила бошладилар. Муҳокама иккинчи кунига қолдирилганди. Тадбиркор, ақлли волидалари Меҳриниса ая отинойи Оҳунпочча тилмочни чақиртириб, тундаёқ Самарқанд дарбозага бориб Абдуллахон (Жулқунбой)га учрашиб "хавф, фожиа рўй бермоқда, тез келинг" деб хат ёздирибдилар. Аҳмад қори дўстларининг қайнотаси Умархон домланинг аҳволини англаб, тонг саҳарда етиб борўрман, дебдилар. Учрашиб бўлгач, тафсилотни англаб, ариза ёздирибдиларки: "Йигирма нафар зотли бияларимни ўз ихтиёрим билан коллектив хўжаликка топшириб, ўзим парвариш қилиб, боқиб бериш шарти билан мени отбоқар қилиб ишга олишларингизни сўрайман" деб илтимосларини суд ҳайъатига тушунтирибдилар. Улар мардикорларнинг қатъий талаблари, ариза мазмунини ўқиб ҳангу манг бўлиб қолиб, қулоқ қилмай, бир йиллик муҳлат синови шарти билан олиб қолишибди, "агар қоида-қонунга хилоф иш тутилса сургун бўлади" дейишибди. Умархон домла шу тариқа омон қолган эканлар.

Ундан олдин эса Сайфулла эшон шаддод, салобатли оқсоқол отанинг таърифлашига қараганда, Абдулла ака Самарқанд дарвоза, Занги ота маҳалла, Чуқуркўприк юқорисида, Сарчопон даҳасидаги баланд қайнама ариқ сувларини уста Антонга айтиб, ер ости орқали ғишт-семон қувури ёрдамида ўтказиб, карвонлар йўлини равон қилишда ҳисса қўшган эканлар.

Нодира номли қизлар мактабида Назифа опа билан Муборакхон Султонхон қизи илм олар, икков жуда иноқ эдилар. Ўқчи маҳалласидаги Яшин кўча, 11-уйда кўпинча дарс тайёрлашар эди. Жулқунбойнинг боғига ҳам бориб, нокзорлар салқинида ором олиб, майсалар устида дарс тайёрлаб, китоб ўқитганларини ҳамон унутолмайди.

"Кунлардан бир кун бирга борсак улуғ сиймо чунонам табассум билан қарши олдилар: "Келинглар, келинглар, менинг асал қизларим", деб қовун полиздан катта босволди олиб чиқиб, сўйиб меҳмон қилдилар. Бирам ширин чиқдики, мазза қилганмиз. Яланг оёқ юриб деҳқончилик, боғбонлик қилардилар. У киши мулойимлик ила ўқишларимиз билан қизиқиб ҳам қўярдилар. Фарзандларига ўта меҳрибон эдилар. Фариштасифат у сиймо ҳеч кўз ўнгимдан кетмайди. Назифа ўртоғим бир куни отасининг ноҳуш туш кўрганини айтганди. Сал кун ўтмаёқ йиғлаб кириб келди. Абдулла Қодирийни тунда олиб кетишибди. Ўтганларни Аллоҳ раҳмат қилсин. Ўринбосарлар юлдуздек чақнасин", — дейди Муборакхон ая.

Ижоди, умри нурли инсоннинг фазилатлари ҳамиша уни билганлар қалбида сақланади.

Анвархон АҲМАД ҚОРИ ўғли, халқ маорифи аълочиси.

Санъатнинг сеҳрли олами

ТИНИБ-ТИНЧИМАС РАССОМ

Самиғ Абдуллаевнинг ижоди ҳақида сўзлаганда, унинг ҳам жангчи, ҳам ҳимоячи сифатида босиб ўтган йўлини алоҳида қайд этиш лозим. Ёшлигидан рассом бўлиб етишишни орзу қилган Самиғ Абдуллаевга онаси Кароматопанинг тиккан чиройли сўзаналари туртки берган бўлса ажаб эмас. Болалик йиллари 115-мактабда илм олган ёш мусаввирга тасвирий санъат тўгарагида А. Тошкенбоев раҳбарлик қилган.

У ерда ўқиб юрган кезларидаёқ тасвирий санъат шайдоси С. Абдуллаев 1933 йили Тошкентда очилган тасвирий санъат билим юртида биринчилар қаторида таниқли рассомлар Ҳ. Раҳмонов, Р. Макаров, В. Фадеев, М. Набиевлар билан биргаликда таълим олади. Ёш мусаввирнинг ижоди 30—40-йилларда шаклланди. У. Н. Қорахон, Уста Мўмин (А. В. Николаев) ҳар хил услубдаги истеъдодли санъаткорлар билан мулоқотда бўлиб, санъатдаги ўз йўлини топиб олишга интилди. У жонли ранг тасвир мактаби асарларини зўр қизиқиш билан ўрганади.

1938 йили тасвирий санъат билим юртини битириб, ўқувчилар саройида тасвирий санъат тўгарагини бошқаради. Шу йилларда унинг бир қанча асарлари билан биргаликда "Ёш скрипкачи" асари ҳам яратилди. 1938 йилнинг кузида С. Абдуллаев Армия сафига чақирилади. У ҳарбий хизматни тугатиши арафасида уруш бошланади. Ёш рассом ҳарбий сапёрлик мутахассислигини эгаллайди.

Украина, Шимолий Кавказ, Қрим, Севастополь каби шаҳарларни душмандан тозалашда оғир ва машаққатли, шиддатли жанговар юришлар,жангу жадаллардан иборат курашларда қаҳрамонларча иштирок этди.

Кубандаги жангларнинг бирида Самиғ ака жасорат кўрсатади. Душман миналаштирган кўприкни сақлаб қолиш учун ҳаётини хавф остида қолдириб, ўт ёмғири остида эмаклаб бориб, ёниб к лаётган симни кесиб ташлайди. Худди шу жараён пайтида яраланиб, касалхонага жўнатилади. У ерда кўп ётмай ўз истак, илтимосига биноан яна тез сафга қайтади. Ўша кунлари унга Қаҳрамонлик унвони берилади.

Ғалаба байрамини Москвада кутиб олган С. Абдуллаев ўша йили Тошкентга қайтади ва Ўзбекистон Рассомлар уюшмасига раис бўлиб сайланади. Ўн йил давомида республика тасвирий санъатига раҳбарлик қилади. Ҳақиқий рассом бўлиб етишиш учун ўз маҳоратини тинмай такомиллаштириш лозимлигини билган рассом, баркамол асарлар яратиш учун ҳар куни машқ қилиши, қўл ва кўзни ижодга йўналтириш, фикр, мулоҳазани янада ўстириш кераклигини билганлиги учун 1954 йили Тошкентдаги театр ва рассомчилик санъати институтида ўқишни давом эттиради.

Рассом томонидан яратилган бир қатор турли жанрдаги асарлар унинг ўқиш йилларидаги меҳнатлари маҳсулидир. "Ҳовли", "Қайрағоч", "Айвондан кўринган манзара", "Колхоз ҳовлиси" каби асарлари орқали рассом она-табиат манзараларини, ҳаётий воқеаликларни, гўзалликларни рангларда тасвирлаш орқали бу тирик мавжудотни мадҳ этган ва уларни жуда кенг кўламда улуғлаганлиги кўзга яққол ташланади.

1956 йили С. Абдуллаев Ўзбекистон Давлат санъат музейининг раҳбари этиб тайинланади. Рассом бу даргоҳда ўттиз йилдан ортиқ ишлайди. 1967 йили Республикада тасвирий санъатни ривожлантириш ва тарғибот қилишдаги хизматлари учун Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби унвонига сазовор бўлди.

Ўша лавозимда ишлаган йиллари ҳам бўш вақтларини ижод билан боғлади. Рассом ижодидаги асарлар жуда хилма хилдир. У гоҳо тарихий мавзуда жонли рангтасвир асари яратади, гоҳо кўпдан-кўп портретлар, манзара, натюрмортлари билан томошабинларни хушнуд этади.

Рассомнинг портрет жанридаги асарлари ўзига хос аҳамиятга эгадир. Портрет асарларида рассом образ руҳиятини, ички оламини яққол кўрсатиб беришга интилади. Унинг "Менинг полкдагиларим" туркумидаги асарлари шулар жумласидандир.

Ҳозирги кунда у киши қарилик гаштини сурмоқда. Шунга қарамай тиниб-тинчимаган рассом устахонасидан ажралмай ижод қилади. У ўзи яратган асарлари билан ҳали ҳам турли кўргазмаларда иштирок этмоқда. Ёшларга ўзи босиб ўтган йўли, тасвирий санъат сирлари ҳақида сўзлаб беришдан тинмайди.

Барно РАҲИМОВА, санъатшунос.

Дилкаш суҳбатлар

ҚЎШИҚЧИ ЮРАКДАН КУЙЛАСА

Яқинда шаҳримиздаги маҳаллаларнинг бирида ўтказилган тадбирда бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Унда куйлаётган ҳофизнинг овози кучли ва ширали эди. У мумтоз қўшиқларни маромига етказиб ижро этарди. Шу пайт ёнимизда қўшиқ сеҳрига сел бўлиб ўтирган кекса бир киши: "Ҳа, Ҳотам ҳофизнинг илгари ҳам икки-уч давраларда шундай куйлаганини кўрганман. Кам бўлмасин, ижодига кўз тегмасин", — деди. Маҳалладаги шу тадбир баҳона бўлдию, республика маънавий-маданият тарғибот марказининг жонкуяри, бир қанча кўрик-танловларнинг ғолиби Ҳотам ака Қосимов билан суҳбатлашдик.

— Ҳотам ака, суҳбатимизни анъанавий саволдан бошласак. Айтингчи, сизда санъатга қизиқиш қандай туғилган ва унга қай тариқа ошно бўлгансиз?

— Ўзим асли Самарқанд тупроғиданман. Самарқанд вилояти, Ургут тумани Кўрғонча қишлоғида туғилганман. Бизнинг ёшлик пайтларимизда Ургут тумани тоғлари атрофига баҳорги буғдой экиларди. Буғдой ўримида барча қишлоқдагилар қатори биз мактаб ўқувчилари ҳам қатнашардик. Ўзбекнинг одатини яхши биласиз, халқ кўплаб йиғиладиган тадбир-ҳашарлар куй-қўшиқсиз ўтмайди. Зеро, катта Фарғона канали қурилишида ҳам етакчи ҳофиз ва санъаткорларимизнинг ажойиб санъатлари кишиларни юксак меҳнат ғалабаларига илҳомлантиргани сир эмасху. Худди шунингдек, ўрим чоғида халқ қўшиқлари, лапарлари кўп айтиларди. Овозим бироз кучли эканми, мендан қўшиқ айтишимни илтимос қилишарди. "Устозим", "Гулузорим", "Энди сандек" сингари халқ қўшиқларини ўргангандим, қўлимдан келганча куйлаб беришга ҳаракат қилардим. Шундай қилиб менда ўз-ўзидан қўшиқ санъатига меҳр, қизиқиш уйғонди. 1953 йили Самарқанд зооветеринария техникумига ўқишга кирдим. Унда ҳам техникум бадиий-ҳаваскорлик тўгарагига қатнаша бошладим. Шу йиллари Маъмуржон Узоқов ижодига ҳавас қилиб унинг ашулаларини астойдил ўрганишга киришдим. Бундан ташқари ўша пайтларда Самарқанд шаҳридаги миллий боғда 15 кишидан иборат ҳофизлар дастаси ҳар куни "Гулузорим", "Ироқ" каби катта ашулаларни айтишар, бундай пайтда боққа халқ сиғмай кетарди. Шулардан ҳам кўп таассурот олганман. 1960 йили ўзбек эстрада қўшиқлари танлови бўлди ва унда бутун Ўзбекистондан 70 киши иштирок этди. Ғолибларни эса М. Узоқов труппаларига — Жуманазар Бекжонов, Эргашхон Мирмаҳмедовалар гуруҳларига қабул қилишди. Менинг эса болаликдаги ниятим ушалгандан қувончим ичимга сиғмай кетганди. Зеро, Маъмуржон ака дасталарига қўшилдим ва санъатдаги биринчи устозим ҳам шу киши бўлдилар. Ва Маъмуржон ака билан бирга ишлаган 5 йил вақт ҳаётимнинг энг ажойиб лаҳзалари бўлди.

— Албатта, Маъмуржон Узоқов ўзбек қўшиқчилигининг дарғаларидан ҳисобланади. Сиз у кишининг шогирдларидансиз, анъаналарининг давомчиси сифатида ҳамон устозингиз йўлидан бормоқдасиз. Айтингчи, у кишининг қандай ўзига хос фазилатлари, ибратомуз томонлари ёдингизда қолган?

— Маъмуржон Узоқов жуда одобли, ички маданияти кучли киши эди. Қўшиқни чин юракдан, авж пардаларини эгаллашга ўринган ҳолда куйланглар, дердилар биз шогирдларга. Айниқса, "Овозингизни пардозсиз, қуруқ чиқарманг, ашулангизда ўйноқи кўчирмалар ҳам албатта бўлсин" деган ўгитлари бир умр ёдимда қолган. Албатта ўзбек халқининг ажойиб бир хусусияти — яхши тўй-томошалар қилсам, элни чақирсам, дейди. Устозимнинг ибратомуз ажойиб одатларидан яна бири — у киши тўй-ҳашамларга ҳеч қачон пул учун бормаган, баъзи нафс бандаси бўлмиш санъаткорларга ўхшаб олдиндан фалон сўм пул берасан, демасдилар. Саҳнага чиққанда ҳам мен халқ учун куйлашим керак, деб ҳеч дам олмасдан 25-30 та қўшиқни бир-бирига улаб айтаверардилар.

— Кейинги ижодингиз қандай кечди?

— М. Узоқов дастасидан сўнг ўзбек давлат филармониясининг "Шодлик" ансамблида уч йил ишладим. Сўнг эса Шайхонтоҳур туманидаги 3-маданият уйи қошида "Баёт" халқ дастасини тузиб, унга 15 йил давомида раҳбарлик қилдим. Дастамиз билан Польша, Украина, Қозоғистон, Москвага бориб ўзбек халқ миллий санъатини муваффақият билан намойиш қилдик. Ҳозир эса кўриб турганингиздек, республика маънавий-маданият тарғибот марказида фаолият кўрсатяпман.

— Ўтган давр ичида анчагина шогирдлар ҳам етиштирган бўлсангиз керак?

— Дарҳақиқат, шогирд тайёрлаш кишидан катта эътибор ва қунт талаб қиладиган заргарона ишдир. Раҳматулло Носиров, Сотиболди Аширов, Маҳбуба Ҳасановаларни ўзимнинг суюкли шогирдларим қаторига қўшаман.

— Миллий мусиқамиз, мумтоз қўшиқчилигимиз келажаги хусусида қандай фикрдасиз?

— 70 йил давомида ҳукм сурган тоталитар тузум пайтида ҳам миллий куй-қўшиқчилигимиз инқирозга юз тутмасдан халққа қувонч бағишлаб ривожланиб келгани ҳам унинг ажойиб анъаналарга бой, мангу барҳаёт санъат эканлигидан далолат беради. Миллий мусиқамизнинг илдизи бақувват, ўзбек халқига узукка кўз қўйгандек ярашган, айтиш мумкинки, жаҳон мусиқаларига қараганда бизнинг мумтоз куйларимиз бирмунча устун туради. Зеро, бизнинг халқ мумтоз қўшиқчиларимиз, миллий дасталаримизни хорижий давлатларда зўр қизиқиш ва катта муваффақият билан қабул қилмоқдалар. Демак, бундай таг-замини, пойдевори бақувват санъат ҳеч қачон ўлмайди.

— Санъаткор бахти нимада деб ўйлайсиз?

— Ўз камолоти йўлида тинмай изланса, ижоди халққа чинакамига манзур бўлса у санъаткор бахтлидир.

— Санъат оламига эндигина кириб келаётган ёшларга қандай тилакларингиз бор?

— Шуниси қувонарлики, ҳозир санъат оламига кириб келаётган ёшлар жуда кўпчиликни ташкил этади. Улар дилини, иқтидорини, куч-ғайратини халқ учун, Ватан учун бахш этсалар, ўзбекнинг миллий-маданий савиясини кўтарадиган ашулалар айтсалар, ўз ижодларида мумтоз қўшиқларга ҳам ўрин ажратсалар, нур устига аъло нур бўларди. Мен уларнинг ўзбек миллий санъатини жаҳон саҳналарига олиб чиқиб ҳақиқий олқишларга сазовор бўлишларини тилайман.

Суҳбатдош Дилшод ИСРОИЛОВ.

Юртимиз қадим-қадимдан шахмат ва унинг буюк даҳолари ватани эканлигини бутун дунё яхши билади. Улуғ соҳибқирон бобомиз Амир Темур ҳақида ҳам қадимги битикларда "Шахмат ўйини ва давлатни идора этишда беқиёс подшоҳ" дея таъриф берилганлиги фикримизнинг далилидир. Шундай экан, бу тупроқда янги-янги истеъдодли инсонлар туғилиб, камолга етаётганлигидан ҳайратланиш эмас, балки ғурурланишимиз керак.

Шу йилнинг баҳоридан бошлаб тошкентлик ёш шахматчи Рустам Қосимжоновнинг номи республикамиз оммавий-ахборот воситаларининг саҳифаларида тез-тез тилга олина бошланди. Рустам мураббийси Сергей Пинчукнинг айтишича, республикамиздаги энг иқтидорли шахматчи. Рустам Қосимжонов 1979 йил 5 декабрь куни Шайхонтоҳур туманидаги "Ўқчи" маҳалласида туғилган. 5 ёшида шахмат ўйинини ўрганган, 11 ёшида ёшлар ўртасида Ўзбекистон биринчилиги ғолиби (1990 йил, Тошкент). Мамлакат чемпионатининг бронза медали соҳиби (1994 йил, Шаҳрисабз). 16 ёшгача бўлган ўсмирлар ўртасида жаҳон чемпионатида учинчи ўринни эгаллаган. (1994 йил, Венгриянинг Сегед шаҳри). Осиё чемпиони (1994 йил, Катар, Доха) халқаро тоифадаги спорт устаси талабини бажарган.

Биринчи устози — Александр Грушевский. Ҳозир эса Рустам ихтисослашган 90-мактабнинг 11-синфида ўқиб, тажрибали мураббий Сергей Пинчук раҳбарлигида шуғулланмоқда. Бугунги кунда Рустамнинг рейтинг рақами 2390 ни ташкил қилади. Таққослаш учун масалан, жаҳон чемпиони Г. Каспаровнинг рейтинг рақами 2800 эканлигини айтиш мумкин.

"Оқшом" саҳифасида хабар бериб ўтганимиздек яқинда Рустам Қосимжоновга Республикамиз Президенти номидан совға тариқасида энг замонавий компьютер ҳадя қилинди. Албатта, бу туҳфа Президентимизнинг истеъдодли ёшлар ҳаётидан доимо бохабар эканлиги, уларга қулай шароитлар яратиш борасида мунтазам ғамхўрлик кўрсатаётганлигининг ёрқин далилидир.

Биз Рустамнинг онаси Меҳринисо Қосимжонова ва ёш чемпионнинг ўзи билан учрашиб суҳбатлашдик.

Юртимиз довруғини таратганлар

ҲАЁТИНИ ШАХМАТСИЗ ТАСАВВУР ЭТОЛМАЙДИ

— Меҳринисо опа, Рустамнинг муваффақиятлари албатта ҳаммани қувонтиради. Ўғлингиз шахмат билан жиддий шуғуллана бошлашидан аввал унинг ким бўлишини орзу қилгансиз?

— Рустам шахмат ўйнашни ўрганганида жуда ҳам ёш эди. Ўшандан бери бу санъатга шунчалик қизиқадики, бошқа касб-ҳунар ҳақида умуман гап ҳам бўлмади. Биринчи устози А. Грушевский айтганидек, Рустам шахматчи бўлиб туғилгани балки ростдир.

— Аждодларингиз орасида шахматни яхши ўйновчилар бўлганми? Рустамда бу ўйинга қизиқиш қандай бошланган?

— Рустамнинг боболари шахматчи бўлган эмас. Лекин отаси раҳматли шахматни жуда севардилар. У киши Тошкент Давлат университетининг физика факультетида доцент бўлганлар. Катта ўғлим Хуршид шахматни ўрганиб сўнг унга укасини ҳам қизиқтирди. Ҳозир Хуршид Тошкент Давлат университетининг физика факультетида сабоқ оляпти. Шахмат бўйича спорт усталигига номзод.

— Истеъдод ноёб хислат. Рустам ёшлигида ҳам бирор феъл-атвори билан яққол ажралиб турардими?

— Шахматни ўрганишдан олдин нимагаки қизиққан бўлса, ҳаммасини тезда ипидан-игнасигача ўрганиб олаверарди.

Математикага алоҳида меҳр қўйганди. Лекин бу ўйинни ўрганди-ю, бутун фикру зикри шахматга кўчди. Бўш қолди дегунча акаси билан дона суришади. Акаси йўғида шахмат тахтасини кўтариб ортимдан эргашарди. Ошхонада овқат қилаётганимда ҳам "Ойи, яна бир юринг" деб сира қўймасди. Мактаб ўқув дастурини ҳам жуда тез ўзлаштирди.

— Рустамнинг дўстлари кимлар?

— Шахматчининг дўстлари бошқалардан сал фарқ қиларкан. Тенгдошларидан ташқари, ўзидан 3—4 ёш катта бўлган шахмат усталари Дилмурод Раҳимов ва самарқандлик Марат Жумаевлар билан ҳам иноқ. Синфдош ўртоқларини жуда севади, лекин шахмат билан кўп шуғулланганлиги учун улар билан доим ҳам бирга бўлолмайди.

— Ўғлингиз бўш вақтларида ёқтирадиган бошқа машғулотлари ҳам борми?

— Ўзбек миллий мумтоз мусиқаларини севади. Жисмоний тарбия билан шуғулланишни ҳам канда қилмайди. Шахмат ҳақидаги адабиётлар, Фишернинг китобини кўп ўқийди. Яна бир нияти — инглиз тилини тўлиқ ўрганиш.

— Рустамнинг компьютер билан "тил топишиши" қийин бўлмайдими?

— Йўқ. Аввало, юксак эътиборлари учун Президентимиз Ислом Каримовдан жуда мамнунмиз. Республика фан ва техника қўмитасининг жамоаси Рустамнинг келгуси ишларига ҳомийликни ҳам ўз зиммасига олди.

Қўмита мутахассислари Рустамга ушбу замонавий электрон ёрдамчи билан "умумий тил" топишида яқиндан ёрдам бердилар. ЭҲМни келтирган Тошкент "Информпроспект" фирмаси уни компьютер ўйинлари, шахмат санъатини ўқитиш дастурлари, инглиз тили матн процессорлари билан ҳам таъминлади. Ҳаммаларига катта раҳмат!

— Ўғлингизнинг келажагини қандай тасаввур қиласиз?

— Ўғлим шахматга жудаям меҳр қўйган. Майли, буям табиатнинг ноёб эҳсони. Шуғулланишини бўшаштирмай ҳаракат қилса, ҳали яна кўп муваффақиятларга эришиши мумкин. Бунинг учун эса, тез-тез йирик халқаро ўйинларда қатнашиб туриши керак. Шахмат ҳам спорт. Спортда эса кимдир ютади, бошқаси бой беради. Лекин шундай бўлган тақдирда ҳам асло тушкунликка тушмаслик керак. Рустамга буни кўп такрорлайман...

Меҳринисо опа билан суҳбатимиз пайтида Рустам қўшни хонадаги компьютери ёнида бир неча ўртоқлари билан қайсидир шахмат партияси устида қизғин баҳслашарди. Биз, оддий ишқибозлар сифатида, машҳур спортчилар ҳақида фақат умумий тасаввурларга эгамиз. Ушбу спортчилар ҳақида ўшандай кучли шахматчиларнинг фикрини билиш албатта қизиқарли. Рустамни ҳам суҳбатга тортдик.

— Рустам, сенингча энг кучли шахматчи ким?

— Албатта Гарри Каспаров. Ҳозир жаҳон чемпионлари расман иккита бўлса-да, барибир ҳозирча у энг зўр шахматчи.

— Ўзбекистондачи?

— Халқаро гроссмейстер Г. Серпернинг ўйинлари менга ёқади.

— Келажакда ким бўлмоқчисан?

— Орзуларим кўп. Лекин олдиндан айтолмайман. Бироқ ҳаётимни шахматсиз тасаввур қилолмайман.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ суҳбатлашди.

СУРАТДА: Осиё чемпиони Рустам Қосимжонов.

Табиат ажойиботлари

ҚАРМОҚСИЗ БАЛИҚЧИЛАР

Ҳимолайнинг тоғолди ботқоқликлари ва Жануби—Шарқий Осиёда сувдан сира ҳам ҳайиқмайдиган мушукчалар кўп учрайди. Улар сувда бемалол шўнғиб, суза олишади. Балиқ овлаш бобида дунёдаги жамики мушуклар ана шу "қариндошлари"дан ўрнак олса арзийди. Чунки бошқа авлодлари сичқонни қандай усталик билан овласа, бу мушуклар шундай эпчиллик билан балиқ тутишади.

Афсуски, ҳаваскор ёки росмана балиқчиларимизнинг ҳаммасини бирма-бир санаб ўтолмаймиз.

Энг ашаддий балиқчилар, яъни ўзини балиқ овлашнинг бутун сир-синоатидан хабардор ҳисоблайдиганлар қаторидан кундуз ва балиқлар йирик парранда (скопа) ўрин олган. Балиқчилар ов пайтида кундузни ўзига ёрдамчи қилиб олишади. Дастёри тушмагур ўлжани тутишга-ку тутади, лекин ўзи ҳеч емайди.

Балиқхўр қушга келсак, у осмону фалакда парвоз қилса ҳам кўзи нуқул ердаги мазахўракда бўлади. Балиқнинг дараги сезилди дегунча ўзини сувга уради. Иштаҳаси карнай қушнинг ўз вазнидан ҳам катта балиқни ҳавода ғолибона кўтариб учган пайтлари ҳам бўлган экан.

Буни қарангки, Америка қитъасидек узоқ жойга кўчиб келишга эринмаган оврўполиклар балиқ тутишга келганда эринчоқлик қилиб, скопа ўз уясида ғамлаб қўйган балиқларни "хонадон соҳиблари" йўқлигида секингина тинчитишар экан.

Балиқ овловчилар рўйхатини пингвинлар, бакланлар, тюленнерпалар билан давом эттириш мумкин.

Ҳа, айтганча, сақоқуш балиқчилар тўдасини сувнинг саёзроқ жойига ҳайдайди, уларни паққос тушира бошлайди, болаларини ҳам унутмайди. Тумшуғи остидаги халтани балиқ билан тўлдиради.

Кунларнинг бирида Аляска вилоятида учиб кетаётган қуш тумшуғидаги вазни ўзидан анча катта бўлган балиқни ташлаб юборади. Шиддат билан тушаётган балиқ осмондаги тайёра билан тўқнашиб кетади. Фалакдан учиб келиб урилган балиқни кўрибоқ учувчилар ҳангу манг бўлиб қолишади.

Африка қушлари балиқ овлашнинг антиқа усулини билишади. Бир жойда узоқ айланиб учган қуш, ён тарафга қаноти билан соя ташлайди. Балиқ худди пойлаб тургандек сояга интилади. Содда шўрлик зум ўтмай қуш чангалига тушиб қолишини қайдан ҳам билсин?

ДАСТЁРЛАР

Жанубий Таиландда мана бир неча йилдирки, кокос ёнғоғини йиғиштириш мавсумида энг чаққон "ёрдамчилар" — маймунлардан фойдаланишади. Албатта унча-бунча маймун кокос ёнғоғини теришни эплолмайди. Бунинг учун ҳайвон ўргатувчилардан атайлаб машқини олишади.

Эҳ, шундай ўйинқароқ маймунлар қанча ҳам мева терарди, дерсиз? Беш юзга яқин. Жуда қобилиятли ёрдамчилар бўлса тахминан саккиз юз ёнғоқни бемалол уза олишади.

ПИНГВИНЛАРНИ КЎРГАНМИСИЗ?

Олис Антарктиданинг Жанубий Сандвич оролларида 14 миллион жуфт пингвинлар истиқомат қилади. Бироқ катта-катта кемалардаги табиат кушандаларининг катта-катта "ғамхўрликлари"га чек қўйилмас экан 14 миллион пингвинтўрадан 14 донаси ҳам қолмаслиги мумкин, деб хавотирланишмоқда мутахассислар.

ОМОН БЎЛСАК КЎРАРМИЗ!

Барча биладики, бир кун йигирма тўрт соатдан иборат. Лекин кейинги пайтда Ер куррасининг айланиш вақти аста-секин узайиб бормоқда.

Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, яна беш миллион йилдан кейин Ер куррасида бир сутка 27 соатни ташкил этаркан. Қани шунча йил ўтсин-ки, балки ростдан ҳам Ернинг Қуёш атрофида айланиши уч соатга кўпайиб қолар.

МИННАТДОР МУШУКЧА

Ушбу хабардан биз жуда-жуда ажабландик. Сибирлик ҳамкасбларимизнинг ёзишича хонаки мушукни ҳар куни балиқ, колбаса, пиширилган гўшт билан меҳмон қилишган экан, мушукча уларга дабдурустдан "раҳмат" айтиб юборибди. Қандай қилиб дейсизми, шундай оддийгина инсонларга хос "раҳмат", яна ҳам аниқроғи "спасибо" деган.

ДАЙДИ ТЎТИНИНГ ҚАЙТИШИ

Бу тўтиқушимиз сўзамолликда "сергап" мушукдан ўтади. Гап шундаки, япон хонадон соҳибаси уйининг деразаси очиқлигида унинг жонажон тўтиси учиб кетади. Бека қаттиқ хафа бўлади. Бироқ ярим соат ўтар-ўтмас бир киши қушни эгасига келтириб беради. Маълум бўлишича, гапиришни биладиган тўти бояги кишига ўзининг манзилгоҳини айтиб берибди.

Назокат УСМОНОВА тайёрлади.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

"КЕЛИНГ, БИР КУЛИШАЙЛИК!"
17-18 ноябрь соат 18.30 да
"ҒУНЧА" КИНОТЕАТРИ биносида
"ШЕРХАН" фирмасига қарашли
"ХАНДА" АНСАМБЛИ
ташкил топганига 15 йил
ТЎЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ҲАМДА ҲИНДИСТОН бўйлаб навбатдаги гастроль сафари **олдидан**

ЯНГИ ДАСТУРДАГИ
КОНЦЕРТИ
ҚАТНАШАДИЛАР:

Шерқўзи ҒОЗИЕВ,
Мавлуда ТУРДИЕВА, Аъзамжон ҒОЗИЕВ, Дилбар ДАВУТОВА, Мамасоли ХОЛМАТОВ, Зайниддин ҒОЗИЕВ, Қобилжон СОБИРОВ.

"Нафосат — 92" танловининг совриндори
ЗУЛФИЯ УЗОҚОВА
Кино санъати ижодкори
МУКАМБАР РАҲИМОВА
ДАСТУРНИ Ўзбекистонда хизмат кўрсатган АРТИСТЛАР
Лутфулла САЪДУЛЛАЕВ ва Гулчеҳра САЪДУЛЛАЕВА лар олиб борадилар.
Мусиқа раҳбари — Бахтиёр ИСМАТУЛЛАЕВ.
ЧИПТАЛАР КИНОТЕАТР кассасида сотилмоқда.
Мурожаат учун телефонлар 42-08-89, 42-02-22.

Т. Н. ҚОРИ -НИЁЗИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ПЕДАГОГИКА
ФАНЛАРИ ИЛМИЙ -ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ
контракт тизимига ўтиш муносабати билан
ҚУЙИДАГИ ЛАВОЗИМЛАР БЎЙИЧА
ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

"Педагогика ва миллий истиқлол мафкураси" бўлимига катта илмий ходимлар /педагогика фанлари номзоди — 3/,

"Тасвирий санъат ва мусиқа таълими" бўлимига катта илмий ходимлар /педагогика ёки санъатшунослик фанлари номзоди — 2/,

"Мактабгача тарбия" бўлимига катта илмий ходим /педагогика ёки руҳшунослик фанлари номзоди — 1/,

"Бошланғич таълим назарияси ва методикаси" бўлимига етакчи илмий ходим /педагогика фанлари доктори — 1/, катта илмий ходим /педагогика фанлари номзоди —1/,

"Ўзбек тили таълими" бўлимига бўлим бошлиғи /педагогика ёки филология фанлари доктори, номзоди — 1/, катта илмий ходим /педагогика ёки филология фанлари номзоди — 1/,

"Ўзбек адабиёти таълими мазмуни ва услубиёти" бўлимига бўлим бошлиғи /педагогика ёки филология фанлари доктори ёки номзоди — 1/,

"Хорижий тиллар ва адабиёт" бўлимига катта илмий ходимлар /педагогика ёки филология фанлари номзоди — 2/,

"Физика—астрономия таълими мазмуни ва услубиёти" бўлимига катта илмий ходим /педагогика ёки физика—математика фанлари номзоди — 1/,

"Соғломлаштириш ва жисмоний таълим" бўлимига бўлим бошлиғи /педагогика ёки биология фанлари доктори ёки номзоди — 1/,

Нашриёт бўлимига бўлим бошлиғи /педагогика ёки филология фанлари номзоди — 1/.

АРИЗА ВА ХУЖЖАТЛАР ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ 10 КУН МУДДАТ ИЧИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент — 66, Олмазор кўчаси, 174-уй, 29-хона.

Телефонлар: 45-66-45, 45-62-42, 45-64-46.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ИЧКИ ИШЛАР БОШ БОШҚАРМАСИ
ўрта ва кичик раҳбарлик таркибидаги
БЎШ ЎРИНЛАРГА
ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловга мажбурий ҳарбий хизматни ўтаб қайтган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ёки Қуролли Кучларнинг захирадаги зобитлари қўйиладилар.

Кичик раҳбарлик таркибидаги лавозимлар учун танловда қатнашувчилар ўрта маълумотга, ўрта раҳбарлик таркибидаги лавозимлар учун танловда олий ёки ўрта махсус маълумотга эга бўлган юристлар, педагоглар, алоқачилар, компьютер техникаси мутахассислари, умумқўмондонлик ҳарбий билим юртини битирганлар қатнашишлари мумкин.

Танловда қатнашувчи номзодлар жисмоний бақувват бўлишлари, катта жисмоний ва руҳий вазифаларга чидамли, бўйи камида 170 см, иш ва турар жойида ижобий характеристикага эга бўлиб Тошкент шаҳрида ёки Тошкент вилоятининг Қибрай, Зангиота ва Тошкент туманларида ўз турар жойи ва пропискаси бўлиши шарт.

Шахсий таркиб билан ишлаш хизмати /Тошкент шаҳри, С.Азимов кўчаси, 87-уй/, ҳамда яшаш жойингиз бўйича ички ишлар бўлимлари ва туман бошқармаларига учрашинг.

ХУСУСИЙ ЭЪЛОНЛАР

"Ямаха ПСР-510", "Босс ДР 550" ритм компютери, "Алесис СР-16" сотилади. **т. 34-75-00**

***

Юнусободда 3 хонали кооп. кв-ра, кондиционер, бар-холодильник сотилади. **т. 24-15-24, 24-76-94.**

"Ўзбекфильм" киностудияси жамоаси киностудиянинг собиқ директори, машҳур ёзувчи ва драматург
Ўлмас РАҲИМБЕКОВИЧ УМАРБЕКОВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзолари ва қариндошларига таъзия изҳор этади.

"Ўзбектелефильм" студияси жамоаси кинооператор Акмал Умарбековга акаси
Ўлмас УМАРБЕКОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

"Ўзбектелефильм" студияси жамоаси студия ходими
Муҳит ШОЮНУСОВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

АҲОЛИ ТУРАР ЖОЙЛАРИДА

Тошкент шаҳар ИИББ жиноятчиликнинг олдини олиш бошқармаси ва унинг жойлардаги хизмат ходимларининг жиноятлар ва қонунбузарликнинг олдини олишда маҳаллалар билан ҳамкорликда ишлаши ўз самарасини бермоқда. Жойларда жамоат ташкилотлари билан биргаликда жиноятнинг олдини олиш бўйича қатор ташкилий профилактик ишлар амалга оширилди.

Жамоат тартибини сақлаш бўйича халқ кўнгилли отрядлари фаолияти ҳам яхшиланиб бормоқда. Ҳозирга келиб уларнинг сони 335 тага етган бўлса, унга аъзо бўлганлар 13759 кишини ташкил этди. Уларнинг 370 нафари маҳалла қўмиталари қошида тузилган дружиначилардир.

Айниқса шу ўринда маҳаллаларда, кўп қаватли турар жойларда ИИББ ва ИИВ раҳбарияти билан маҳалла аҳли фаолларининг учрашувларини ташкил этиш муҳим аҳамият касб этмоқда. Бугунгача 19 та ана шундай учрашув ўтказилди. Миробод туманидаги "Боғи шамол", Мирзо Улуғбек туманидаги Улуғбек, Юнусобод туманидаги "Мустақиллик", "Ўзбекистон" маҳаллаларида бўлиб ўтган очиқ мулоқотларда маҳалла аҳли муаммоларни очиқ-ойдин ўртага ташладилар.

Куни кеча Чилонзор туманининг 2, 3-Катта Чилонзор маҳалласида ҳам ана шундай учрашув ўтказилди. Ушбу маҳалла аҳли милиция ишидан мамнун эканлигини маълум қилди. Чунончи,Чилонзор маҳалласи, 2-уйнинг 80-хонасида яшовчи Вера Козина осойишталик посбонларининг маҳаллага яқиндан кўмагини таъкидлаб, ҳудуд нозири Ф. Шокаримовга ўз миннатдорчилигини изҳор этди.

Чилонзор тумани ҳокимлиги қошидаги вояга етмаганлар билан ишлаш комиссияси аъзоси Беспрозова йиғилганларни бола тарбиясига катта эътибор беришга даъват этди.

Ўз навбатида у ерга ташриф буюрган осойишталик посбонлари ҳам сўзга чиқишиб, туман мавзеларида спиртли ичимликка муккасидан кетганларнинг кўпайганлиги, шундайларни аниқлашда маҳалла аҳлининг ёрдами зарурлигини, уларни даволаш муассасаларига жўнатиш лозимлигини уқтирдилар.

Ортиқ МАҲМАЮСУПОВ.

"02" хабар қилади

ЖИНОЯТ ЖАЗОСИЗ ҚОЛМАЙДИ

● 30 октябрь куни соат 7 дан 30 дақиқа ўтганида "Тошкент тўқимачилик комбинати" ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасидан 20 метр газламани ўғирлаб чиқаётган шу корхона ишчисини жиноят қидирув хизмати ходимлари ушлашди.

● Тахминан соат 11 ларда Норхўжаев кўчасида жойлашган 61-дўкон олдида "Папирус" фирмаси ҳайдовчиси С. С. муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган йигитнинг қорнига пичоқ тиқиб яширинишга уринади. Бироқ ички ишлар ходимлари унга имкон беришмади. Жабрланувчи эса республика Ички ишлар вазирлигининг марказий госпиталига ётқизилди.

● Соат 20 ларда икки номаълум кимса "ТТЗ" даҳасида яшовчи ТошДУ абитуриенти, Хитой Халқ Республикаси фуқаросидан қўрқитиш йўли билан магнитофон ва 42 АҚШ долларини тортиб олиб кўздан ғойиб бўлишди. Ички ишлар ходимларининг кўрган чора-тадбирлари натижасида босқинчилар тез орада қўлга олинди.

● 31 октябрь куни соат 9 дан 30 дақиқа ўтганида жиноят-қидирув бўлими ходимларининг "Тошкент тўқимачилик комбинати" ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасида ўтказган чора-тадбирлари натижасида комбинатдан 35 метр газламани ўғирлаб чиқаётган ҳарбий қўриқлаш бўлинмасининг икки нафар ходими қўлга олинди.

● Соат 10 дан 30 дақиқа ўтганида ҳеч қаерда ишламайдиган қария маст ҳолда жанжаллашиб ўз хотинини оғир жисм билан уради. Оқибатда кампири шу заҳотиёқ тил тортмай ўлади. Ҳозир қотил қария қилмиши учун жавоб бермоқда.

● 1 ноябрь куни тунги соат 1 да номаълум кимса Чилонзор даҳаси, 18-мавзедаги уйлар олдида турган "Москвич — 412" русумли автомашина эгасини қўрқитиш йўли билан унинг 69 сўм пулини тортиб олди. Бироқ тез орада қўриқлаш бошқармаси ходимлари томонидан талончи И. қўлга олинди.

● Соат тунги 5 да номаълум киши "ХАУ" кичик корхонаси ходимининг 200 сўмини қўрқитиш йўли билан олиб қўяди. Қизиғи шундаки, охир-оқибатда талончи унинг қўшниси бўлиб чиқди.

● Сергели 5-даҳасида ўтказилган тадбир натижасида ҳеч қаерда ишламайдиган Ч.дан 1 килограмм 400 грамм ва ҳеч қаерда ишламайдиган М.дан 2 килограмм 305 грамм миқдорида марихуана гиёвандлик моддаси топилди.

● Соат 12 дан 50 дақиқа ўтганида "Ўзэкспомарказ" республика савдо-кўргазма маркази ҳудудидан 36 метр қимматбаҳо электр симларини ўғирлаб чиқараётган "Ай-сель" фирмасининг электриги ушланди.

● 2 октябрь куни Уфа шаҳри фуқароси В. У. Тошкентда нафақахўр аёлнинг уйида унга тан жароҳати етказиб, соҳибанинг 200 доллари, 2 минг сўмини олиб яширинади. Бироқ, ички ишлар ходимлари босқинчини тезда ушлашди.

● Жарқўрғон кўчасида қўриқлаш бошқармаси ходимлари 120 килограмм кир ювиш кукунини шу кўчада жойлашган комбинатдан ўғирлаб чиқаётган корхона қоровулини ушлашди.

● Кундуз куни 17 турдаги молларни хонадонларнинг биридан ўғирлаб чиқиб кетаётган Омск шаҳрилик аёл ушланди.

● Соат 21 дан 30 дақиқа ўтганида Сергели — 4 - даҳасидан оқ тусдаги ВАЗ — 2103 русумидаги автомашинани ўғирлаб кетган наманганлик фуқаро ушланди. У Тошкент аэропортида маст ҳолда машинани бошқариб кетаётганди.

● 3 ноябрь куни Тошкент отчопарида харидорнинг чўнтагидан 200 сўмни суғуриб олаётган аввал судланган самарқандлик аёл қўлга олинди.

● Соат 16 дан 30 дақиқа ўтганида уч номаълум кимса Тошкент давлат тиббиёт-педиатрия институтида врач бўлиб ишлайдиган кишининг уйига бостириб киришади. Уй эгасини пичоқ билан қўрқитиб, тан жароҳати етказиб уйдан 150 сўм пул, "Интернационал" русумли магнитафонини тортиб олиб яширинишади. Кўрилган чора-тадбирлар натижасида 46-мактаб ўқувчиси И. "Болалар дунёси" ўқув дўкони талабаси С. ҳамда Сергелидаги 21-ошхона ишчиси Р. лар ушланди.

● Соат 22 да номаълум кимса нафақахўр аёлнинг уйига бостириб кириб ундан қўрқитиш йўли билан уч турдаги молларни олиб жуфтакни ростлайди. Маълум бўлишича, босқинчи Барнаул шаҳридан келган, ҳеч қаерда ишламайдиган М. исмли аёл экан.

● 4 ноябрь куни Сергели даҳасидан номаълум кимсалар ВАЗ — 2106 русумидаги автомашинани ўғирлашга уринишганди. Аммо уддасидан чиқишолмади. Бироқ ўғрилар 2 та видеокассета ва 2 та аудиокассетани ўғирлаб яширинишади. Тартиб посбонларининг саъй-ҳаракатлари билан ўғрилар ушланди. Буюмлар эгасига қайтарилди.

● Соат 18 да 260-болалар боғчаси олдида 168-мактабнинг 1-синфида ўқийдиган қизнинг 10 сўм пулини қўрқитиш йўли билан олиб қўйган аёлни йўл-патруль хизмати ходимлари ушлашди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг матбуот хизмати.

Бош муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича~ 56-54-68, 32-56-66.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади.

Буюртма Г—1233

•Босмага бериш вақти 11.30. •Босмага берилди.

1 2 3 4 5 6.